STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 05121

GRUZYE

Itzik Fefer

Permanent preservation of this book was made possible
by Susannah Juni
in honor of
Leye Robinson un Shmoyl Naydorf-breythartsike lerers

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

AB
OY

איציק פעפער

גרוזיע

(פּאָעמע)

„ליטעראַטור און קונסט״
כאַרקאָוו 1931

Перша книжкова фабрика ім. Г. І. Петровського Харків
ВДОУ УПП
Бібліографічний опис цього видання вміщено в „Літописі Укр Друку", „Картк репертуар" та інших покажчиках Укр. Книжкової Палати

Укрголовліт № 43. Д. 14/I 1931.
Зам. № 3350. Тираж 3.000

1

הייסע בערג און קאַלטע טאָלן,
גרוזיע!
גרוזיע!
שיינער קאנט!
סאַקליעס,ביימער און אוילן
האט צעזייט דאָ
אין די טאָלן
א געניטע, פעסטע האנט!

ווער וועט איצט אין גרוזיע בלאָנדזען?
בערג...
און בערגעלעך...
מע קאן זיי...
ס'איז דער דרויסן קלאָר און ברייט,
ס'האט די זון מיט ווייכער בראָנזע
ווײַטע שטעכן פאַרשפּרייט...

זון
און פעלז
און בערג
און טאָל און
שטענדיק הילכט
און שטענדיק רופט,

און ווי מילן ווינטן מאָלן
די צעגליטע קלאָרע לופט.

סעדער ווײַטע,
סעדער ברייטע,
בלויקייט הוידעט
זון און רוים,
הויכע טאָפּאָלן צעזייטע
האבן וועג און טעג באזוימט...

קלינגט
דער ווינט
מיט העלע שווערדן,
לויפט דער ווינט
און מאָלט און מעקט,
און ווי יונגע שלאנקע פערדלעך
טופען טאָפּאָלן באם וועג...

אף די קעפ פון ווײַסע כאַטעס,
ווי פּאַפּאַכעס, דעכער ליגן,
יונגע זין
און אלטע טאטעס
איבער טאָפּאָלן זיך וויגן;
איבער טאָפּאָלן צעהאַנגען
האט דער פײַנט זיי אף א שטריק,
זייגען
יאָרן
זיך צעגאנגען,
נאָך געשלעג
און נאָך געראנגל
הענגען זיי נאך

דאָרט
צעהאנגען
מיט א בייזקייט
אינעם בליק.

יאָרנלאנג אין וויי געלעגן,
גרוזיע! גרוזיע!
בלוי און בערג...
אונטער זונען גרוי און שווער
האט געהוידעט זיך איר וויגל
אף דער פליִענדיקער ערד,
ווי א טרונע אין די בערג...

הויכע שנייען דרימלען, גלאנצן
אף די בארג־שפיצן פון קאַנט,
און קינזשאַלן הוליען, טאנצן
אין א דראָענדיקער האנט;
זונען גליִענדיקע, העלע
זיינען אָפּגעגאן מיט בלוט,
און אף דוירעסדיקע פעלזן
האבן וואָלקנדלעך גערוט.

...איז געגאן אזוי א גאנג,
ביז דער סוינע, ווי א שלאנג,
האט די גרוזיע באַרינגלט
מיט א דויערדיקער שלאַכט....

האבן
בליצן
זיך צעשפרונגען
אף די לייוונטן פון נאַכט...

זיינען טאַפּאָלן געפלויגן
די צעהיצטע
פערד אנטקעגן,
און אַ פלאַקער האט פאַרצויגן
אלע בערג
און אלע וועגן...

ווי די רעדער איבער בריקן
האבן שלאַכטן זיך געוויקלט,
ס'זיינען בערג געווען די הײם,
בײזע קראָען פלעגן פּיקן
טויטע אויגן מיט געוויין...

לאנגע ווינטערס,
לאנגע זומערס
האבן ווײַבעלעך געוואַרט
און געגרײט זיך הײם און צאַרט
און געקוקט אף ווײַטן באַרג...

... זון
און פעלז
און בלוי
און בלומען...
האבן פעלזן זיך פאַרטראַכט:
— ווען די מענער וועלן קומען, —
ווײסט דער טערעק און די נאַכט...

טעג אנטלויפן,
טעג פארשײַטע,
ס'איז אין גרוזיע ווידער שטיל;
לויפט דער טײַך פון בערג פון ווײַטע,

לויפט און דרייט א נײַע שפּיל...
נײַע לידער אין די וויגן,
נײַער זילבער אין די בערד,
אין די שטאַלן רוען פערד;
דער,
וואס איז
אין טאָל
געלעגן —
בויט
די צוקונפט
אף די בערג!

רײַך איז גרוזיע מיטברייטקייט
און מיט קלאָרקייט און מיט זון.
נאָר די ווילדקייט די צעשפרייטע
מעסט און פרעסט מיט ווייטיק
דער בעטאָן און דער טשוהון...
נאר מיט שיינקייטן צעזייטע
איז זי רײַכער נאָך פון רײַך...
פלינקער,
אומרויִקער
טײַך
שלאָגט
פון בערג
מיט בײַטשן שווערע,
ס'איז זיין וואַסער
הויך
און קלאָר —
רײַסט דער טאנצנדיקער טערעק
זיינע ברעגן פאַר די האָר...

איבער
אלע
גרוזיעס
טײַכן
שטיפט זײַן קלינגענדיקע שטים,
דרייט זיך
טערעק,
בלישטשעט,
גלײַך ווי
שפּיגלען ברעכן זיך אין אים...
בלינדע אייגעלעך פון שויבן
בלינדלען, בלענדלען נאָך די נעכט,
שטערן קילע, ווײַסע טרויבן
פאלן רײַפע אױף דער ערד...

טרויבן בליִען,
ווינטן שאַלן,
לידער יאָנטעוודיקע
פאלן
אױף די סאַקליעס,
אױף די שטאלן,
נאָר די ביימער שטייען שטום,
ווי גרוזינישע קינזשאַלן
הענגען צווײַגן אומעטום...

שטראָמען
יאָגן,
ווי טאַבונען,
איבער דורכזיכטיקער ברייט,
ס'האט א הויך מיט טויזנט זונען
איבער גרוזיע זיך צעשפּרייט...

סטאָפּ!
גענוג אַף וועגן ברייטע...
שטעל זיך אָפּ!
גענוג געשפּאַנט!

... ס'איז אַ גרויזיע דאָ אַ צווייטע!
גרויזיע!
גרויזיע!
גרויער קאַנט!

ווער־זשע איז זי, אָט די גרוזיע?
ווער־זשע זײַנען די קאַזבעקן?
ניט קײַן שטאָט און ניט קײַן שטעטל,
ניט קײַן כוטערל אפילע...
ס'איז אזוי א גרוילעך ווינקל,
ס'איז אזוי אביסל עקל,
וואָס די שטאָט האט אויסגעשפּיגן
אף די שטעטלעך אף די שטילע...
ווער־זשע זײַנען זיי, די גרוזיעס?
ווער־זשע זײַנען די קאַזבעקן?

ס'איז א גרוזיע דאָ א צווייטע
און א זעקסטע און א צענטע,
ניט קיין סאקליעס און אַולן
האט א פעסטע האַנט צעזייט דאָ,
ניט די זון, די דאָרעם־זון,
די קילע כאטקעלעך געבּרענט האט,—
ס'האט א שאָטן, ווי מיט דראָטן,
קילע כאטקעלעך געפּענטעט —
האט דער שטורעם קאם באַרירט זיי
מיט די פּאָלעס, מיט די ברייטע...

ווארטן זיי ביז קאָל וועט רופן:
— העק און פּעק און זעק און שטעקנס,

נעמט און קומט פון אלע עקן,
נעמט און טראָגט און יאָגט פון דאנען!
פון די גרוזיעס און קאַווקאזן,
פון די פיסקעס און קאזבעקן
רופן טײַכן, רופן שאכטעס,
רופן קוימענס, רופן באנען,
רופן שטעט אײַך און פאבריקן,
רופן צען בירא־בידזשאנען!

וואָס געבליבן איז אין גרוזיע? —
ניט קיין טאָפּאָלן קיין שלאנקע,
ניט קיין טרוימערישע שײנקײַט,
ניט קיין כאָלעם־קיפּאריסן...
קרומע קוימענדלעך א ביִנטל,
קרומע ביימלעך, שטומע, קראנקע,
זיבן כאטקעס, פינעף שטיבלעך,
צען פאַרשאָטענע זעמליאנקעס,
און א הימל, ווי אן אלטע,
ווי א לעכעריקע שיסל...

ווער געבליבן איז אין גרוזיע?
פעסטע? יונגע? אלטע? קלוגע?
מ'איז געווען דאָרט, מ'האט געזען,
מ'האט געוויגן און געמאָסטן,
ס'איז געווען די לעצטע ליאמע,
מ'האט באלייט די בעסטע יוגנט,
איז די יוגנט זיך צעלאָפן,
אי מיט וואָגנס, אי מיט צוגן,
ווער קיין קרים און ווער קיין טולע,
ווער קיין בירע, ווער קיין מאָסקווע...

ווער געבליבן איז אין גרוזיע
אונטער אירע פוילע דעכער?
גאָלדע פּי מיט די נעקייוועס
און בענדיוזשניקעס דריַי אירע,
אַלטע סעדעכעס א בינטל,
אנדערהאלבן אלטע בלעכערס,
קאָרטנשפּילערס, צוויי-דריַי היצעלס,
קאַטערינשטשיקעס און שפּרעכערס,
און א לערערל, וואָס זוכט שוין
אין דער שטאָט א נײַע דירע...

ס׳לויפן דאָ ניט אום קיין רײַטערס,
ס׳רוישט דאָ ניט דער אַלטער טערעק,
נאָר די כעוורע זײַנען פעסטע
און די מיידלעך זײַנען שלאַנקע.
זײַנען אלע דאָ געוואָקסן,
איז געוואָקסן אויכעט בערע,
אָט דער בערע, וואָס אין וואָכן,
וואָס אין טעג אזוינע שווערע
האָט אף ווענט געשריבן לידער
און געזונגען אף די גאנקעס...

און געלעבט האָט ער פּאַוואָליע
אין דער פאָרשטאָט פון שוואַרץ-טימע,
און געוווינט דאָרט האָט רעגינע
די פארבראָנזעטע גרוזינקע,
פלעגןביידע אף די בערגלעך
ליבן נעכט און ליבן זומערס.
ס׳איז אוועק די צײַט פון שפּרינגען
איבער גרוזיעס וועגן קרומע,
אין שוואַרץ-טימע בא דער ארבעט
גייען אירע טעג די פלינקע...

איז אזוי געבליבן בערע
א בענדיוזשניק און א דיכטער,
דארע שקאפקע פלעג ער טרייבן
און דערביי א לידל מאכן,
און רעגינע איז געשטאנען
צווישן ארבעטער א מאכנע.
פון פאבריקל פלעג רעגינע
קומען, טרעפן אים ניט ניכטער,
פלעגןביידע זיך צעלויפן,
ווי ס׳צעלויפן זיך די שליאכן...

און געלעבט האט אויך דאָ זשאָרזשיק,
אָט דער גאנעוו דער קודלאַטער,
וואָכן דריי נאָר אף דער פרייהייט
און דאָס גאנצע יאָר אין טורמע —
זשאָרזשיק גאנעוו מיט דער קוטשמע,
ווי „א לעך פון א טעאטער”.
קענען קען אים גאנצע גרוזיע,
יעדער קינד פון יעדער כאטע,
יעדער היצעל, יעדער שפרעכער,
יעדער הורקע, יעדער פורמאן...

איז אוועק די בעסטע יוגנט
פון דער וויאַנעענדיקער געגנט,
אף די פראָנטן, אף די שלאכטן,
קעגן נויט און קעגן נאקעט,
און אין גרוזיע הערט מען אָפט נאָך
ווילדע קוילעס אף די וועגן,
צווישן זשאָרזשיקן מיט בערען
גייען גרויזאַמע געשלעגן,
גייען ביידע איבער גרוזיע
מיט לאמטערנס אף די באקן...

זינגען ווילט זיך און דערציילן
ניט פון דעם, וואָס איז פארשוווּנדן,
ניט פון דעם, וואָס איז אנטלאָפן,
ניט פון דעם, וואָס איז געפייגערט, —
ס'ווילט זיך זינגען און דערציילן
פון אָקטיאבערישן יאָרהונדערט...
אפן קערפּער פון מײַן היימלאנד
גליִען אײנגעכטיקע ווונדן,
אף דער שיינקײַט הענגען וואָלקנס,
ווי צעפליקטע שטיקער שטייגער...

איז אוועק די בעסטע יוגנט
אף די מוירעדיקע שלאכטן
אין די שטעט און אף די פעלדער,
קעגן נויט און קעגן נאקעט.
הערט מען קוימענס נײַע הודען,
הערט מען שטעטלעך נײַע לאכן
נאר אף לויטער־שיינע לײַבער,
און אף יאָנטעוודיקע שליאכן
זיצן גרוזיעס און קאזבעקן
און קאווקאזן ווי די מאַקעס...

ניט פון גרוזיעס און קאזבעקן
ווילט זיך זינגען און דערציילן,
נײַע שטארקײַט כ'וויל הײַנט לויבן,
נײַע שיינקײַט כ'וויל באווײַזן.
יאָגט א קאָל פון אלע עקן:
— לאָמיר היילן! לאָמיר היילן!
ווונד פון גרוזיעס און קאזבעקן;
— לאָמיר היילן! לאָמיר היילן!
אי מיט ווערטער, אי מיט פולווער,
אי מיט קאָרן, אי מיט אײַזן...

ס'איז א גרוזיע דאָ א צווייטע
און א דריטע און א פערטע,
א קאווקאז און א קאזבעק
איז אין די שטעטלעך אויך פאראנען,
פריַי דאָרט, וויַיט דאָרט און פארשליַידערט
פון די שליאכן, פון די באנען,
הינטער שטאָט און הינטער שטעטלעך,
ניט אין סעדער, ניט אין גערטנער
ליגן גרוזיעס און קאזבעקן
בא די שטעטלעך ווי קורגאנען...

3

ס'איז געווען אין טעג אין יענע נאָך,
ווײַטע צייכנס, בלייכע ברענען נאָך,
ווײַטע צייכנס, דינע רויכעלעך
טליִען נאָך אין גרוזיעס מויעכלעך...
.. טעג אנטלאָפענע, טעג פארפאַלענע,
יענע טעג געדענקען אלע נאָך,
געסלעך, געסעלעך, טײַכלעך, שטיינדעלעך,
יאָר דאָס נײַנצנטע ווער געדענקט
דען ניט?

. . . .

... אז אין גרוזיע איז א כאסענע,
טאנצן כעוורע אויסגעלאסענע,
טאנצן ווײַבער, טאנצן מיידעלעך,
ווײַסע טשיפּיקעס, רויטע קליידעלעך,
דרייט זיך גרוזיע, טאנצט א שיקערע
אלע סאָנים אף צעפּיקעניש...

אף א טישל א דרײַפּיסיקן
טרינקט מען שנאפּס און ווישניאַק זיסינקן,
בראנפן, ביר און ווישניאַק רויטינקן
אף א טישטעך אף א קויטיקן...
הוליע, גרוזיע, קוואס ניט טײַער איז,
טאנצט א פריילעכס און טאנצט א פײַערדיקס!

גרינע אוגערקע, רויטע מאַלינע,
איי, ס'א כאַסנדל, איי ס'א קאַלעניו!!!
ס'האט דער ווישניאַק היינט ניט צעגאָסן זיך,
ניט צעגאָסן זיך, ניט צערונען זיך,
בערע, בערעניו איז דאָס כאַסנדל,
און די קאַלעניו איז רעגינעלע!

בלינדע קלעזמער, טענער שיקערע,
בראָנפן ביטערער, האָניק שיטערער,
פיש געפּרעגלטע, גענדז געבראָטענע,
בולקעס ווייסינקע, ברויט געראָטענער,
ברוינע סארוועלנס, בעסטע סארוועלנס,
קאטערינשטשיקעס, קאַרטנוואָרפערנס, —
זיינען אלע דאָ, אלע־אלע דאָ
רויטע, שיקערע און פּאַרפּאַליעטע,
ווייסע העמדעלעך, שווארצע פלידערלעך,
קוילעס שווענקען זיך, פליעסקען לידעלעך.

— היי, גרוזינקעס, וואָס־זשע זינגט איר ניט?
— היי, גרוזינער, וואָס־זשע טרינקט איר ניט?
איז קיין ווייַן ניטאָ? איז קיין ביר ניטאָ?
ס'איז רעגינעלע א גווירנטע!..
— נו, א מאַן, א באָכער האָט זי שוין!

— Эх, ты яблочко, куда котишься?

בערע שיקער איז, בערע דרייט זיך שוין!
— איי, א כאַסנדל, איי, א פלייצעלע!
מאמע בערעלעס זיצט אַן אלטינקע,
אזא געלינקע, אזא קאַלטינקע.
מאמע בערעלעס ז.. ט אין ווינקעלע,

ציִען וועט זי נאָך ווינציק, ווינציק שוין,
עפשער וואָכעלעך, עפשער טעגעלעך,
מ'האָט געבראכט זי אף א וועגעלע...

אלע טאנצן, אלע דרייען זיך,
אלע שפרינגען, אלע פרייען זיך,
נאָר רעגינע זיצט און פרייט זיך ניט.
שנאפס און ווישניאק, ווייַנען רייצן ניט.
גאָלדע פּי, דער קאלעס מאמעניו,
ניט געקומען איז אפן ליאמעלע...
אוי, די מאמע ניט געקומען איז,
מיט נעקייווּעלעך זי פארנומען איז;
ניט געקומען איז אויך איר טאטעניו,
אוי, א מאמעניו, אוי, א טאטעניו!
ניט געפאָלגט האט זיי, ניט געהערט האט זיי
זייער איינציקע, זייער טעכטערל,
ניט געוואָלט האט זי זיַין א זוינעלע,
גייען שיקערן מיט די קוינימלעך...

הוליע, גרוזיע! הוליע, נאקעטע!
ביז ס'וועט קומען דאָס הייַדאמאקעלע...

אף דיביימער פון שווארץ־טימע הענגען ארבעטער צעהאנגען,
מיט די פיס צום בוים געבונדן, מיט אראָפּגעלאָזטע קעפּ;
ניט קיין הייַזער, ניט קייַן שטיבלעך — טרונעס גרויסע, רייען לאנגע,
ניט קייַן פענצטער — שווארצע רעמלעך האבן שטיבעלעך
באקלעפּט.

ניט קיין סנאָפּעס ווייץ און קאָרן — מייסים פירט מען אַף די
וואָגנס,
אף די גאסן הענגען וואָלקנס, אף זאוואָדלעך הענגט א שלאָס,

און אמאָל נאָר טוט א ציטער ווײַטער שאָטן אף די ראָגן,
שוואַרצן שוידער אף די גאַסן טוט א ריס א שאַרפער שאָס.

שווערדן שטעקן אין די בײַכער, שטריק פאַרדרייטע אף די גאָרגלען.
ווער האט אָט די קעפּ צענעריקט, ווער האט זיי אהער פאַרשלעפּט?
אף די ביידעמער די הויכע כריפּען קינדערלעך דערוואָרגן,
איבער גאַסן פון שוואַרץ־טימע שלעפּט מען מיידלעך פאַר די צעפּ...

אין דער שטאָט דאָרט נאָכן בריקעלע
הוליען, ווילדעוועט די דעניקינצעס...

פון דער שטאָט דאָרט טראָגן קוילעס זיך,
דאָרטן האַרגעט מען, דאָרט קוילעט מען.
און אין גרוזיע איז קײַן נאַכט ניטאָ?
און אין גרוזיע איז קיין מאַכט ניטאָ?
אזא נאַקעטע, אזא פּראָסטינקע,
הוליע, גרוזיע, ניט געלאָזט האַסטו
מיט די שטעקעלעך, מיט די דעמבעלעך,
מיט די בולעוועס, מיט די סטענדערלעך,
מיט די ביקסעלעך, פּוליעמיאָטעלעך,
מיט די יינגעלעך, די געראָטענע...
גרוזיע קויטיקע, גרוזיע פּראָסטינקע,
מיט די בערגעלעך ניט געלאָזט האַסטו
די דעניקינצעס זאָלן זײַן אָט־דאָ,
זאָלן קוילען און זאָלן פּײַניקן...

הוליע, גרוזיע! הוליע, שיקערע,
אַלע סאָנים אף צעפּיקעניש!

טאנצט אָן קלײדעלעך, טאנצט אָן שיכעלעך,
בערע זינגען װעט זײַנע סטיכעלעך.
מײדן, מײדעלעך, מײדן, װײַבעלעך,
ליפּן — װײַמפּערלעך, אויגן — קארשעלעך...
— בערע, בערעניו, אונדזער שרײַבערל,
אונדזער לעץ און אונדזער מארשעלעק,
זינג א לידעלע! טײַער יינגעלע,
א לעזגינקעלע, א לעזגינקעלע!

איז אַװעק א טאנץ, א טענצעלע,
בלישטשען, ציטערן די פענצטערלעך,
פּאָרלעך פליִען, פּאָרלעך פרעסן זיך,
אז די לאָמפּן פינטלען, לעשן זיך,
שפּרינגען קישנס אפן העסע־בעט,
טאנצט דער װישניאַק אין די פלעשעלעך,
פליעסקען אויגן, פליעסקען פיסעלעך,
טאנצן פישלעך אף די שיסעלעך...

אין א טאנץ האָבן צעשאָטן זיך
בערד און פייעס און קאַפּאָטקעלעך,
קאָפּטלעך טוליענע, קלײדלעך ציצענע
פליִען, טראָגן זיך פלינק און בליצנדיק;
טרישטשען דילן, װי די מאַצעלעך,
שרײַט דאָס פידעלע, סטרונעס פלאַצן אזש,
און דער פויקער מיטן הויקערל
פויקט אין פויק ארײַן...

פּאָרלעך פליִען, פּאָרלעך שליטלען זיך.
בעקלעך רויטינקע, בעקלעך בלאַסינקע,
װערטער, קוילעס מידע שיטן זיך:
— נו, א כאסענע, פו, א כאסענע!

— נו, א ליאמעלע! נו, א יאָנטעוו הײַנט!
— מיט די פיסעלעך ניט פארפלאָנטערט זיך!
— ניט פארבײַט זיך דאָרט מיט די מיידעלעך,
מיט די שוויגערס און מיט די איידעמלעך...

גאָרגלען הייסע, העלדזוער שטיקן זיך,
מידקײַט שטראָמט אין פיס אין שיקערע,
אף די בענקלעך פאלן אלע שוין.
מידע ווײַבלעך, בלאסע כאלעשן...
ווערן פענימער בלאס און בלאסער נאָך:
„נו, א כאסענע, פו, א כאסענע!"
און סע שרײַען אלע מידע שוין:
— היי, א לידעלע און א יידיש נאָר!

קרעכצט דאָס פײַקעלע, קרעכצט דאָס פידעלע:
— בערע, בערעלע, זינג א לידעלע...

אפן טיש ארוף איז בערע
מיט די שטיוול מיט די שווערע,
מיטן שניפסל אף דער זײַט,
אין א העמדל הוילע זײַד...

שטייט הער כאָסן אפן טישטעך
און דעם שווייס פון שטערן ווישט ער.
מיטן לינקן אייגל ווינקט ער
און דעם ווײַסן טראָפּן שלינגט ער.
שטייט אזוי דער שיינער כאָסן.
פלוצלינג טוט א ליד א גאָס זיך:

„פונעם בוידעם שיט זיך קאָרן,
זשאָרזשיק איז א ראָוו געוואָרן —
פוצער, פוץ מיר אָפּ די שיך!"

שרײַט דער אוילעם: — „לעשט די ליכט!"
בערע שטייט און הערט ניט קיינעם
און סע גייט די ליד די שיינע:

„זשאָרזשיק גאנעוו זיצט אין טפיסע,
האט ער קעסט אזוינע זיסע,
פוצער, פוץ מיר אָפּ די שיך!"

שרײַט דער אוילעם: „גיכער, גיך!
לעשט די ליכט, באהאלט די בעכערס".
בערע שרײַט און הילכט נאָך העכער:

„ייִדן, ייִדן, האט ראכמאָנעס,
שיקט אין דאָפּר שאלעכמאָנעס!"

פלוצלינג: טראך און טראך און טראך, טראך, טראך...
פאלן שויבן אפן שליאך,
ווערן לאָמפּן טויט און שווארץ,
פלאצט דאָס טירל, ווי א הארץ...

זײַנען זיי געקומען, דעניקינצעס די דרײַ,
מיט בולעוועס מיט דעמבענע, מיט מעסערס און מיט שווערדלעך,
זײַנען זיי געקומען מיט ווילדן פײַפערײַ,
מיט אייגעלעך מיט שיקערע און טאנצנדיקע בערדלעך.
שיקערע און קלעפּיקע און שווארצע, ווי די נאכט,
זײַנען זיי ארײַן אין הילכעדיקן צימער,
האבן זיי א גרוס א פריילעכן געבראכט
פון מייסים ניט פארקילטע נאָך אין בלוטיקער שווארץ-טימע.

צעקלינגען זיך די פלעשער און סע פלאקערט א געשלעג,
און בערע מיט א מעסער איז מיט אלע אינדערמיטן,

ס'האבן זיך די ווײַבער מיט די טישטעכער פֿאַרדעקט,
גלעזעלעך און טעלערלעך פֿון טישטעכער זיך שיטן...

א ליאַרעם און א קוויטש, א ראַש, א שיסערײַ,
און קעלעכלעך צעדונערטע די ווענט די ווײַסע טעסען;
האָבן זיך דערשראָקן דעניקינצעס די דרײַ,
זיי האָבן אין די יונגען פֿון גרוזיע שוין פֿאַרגעסן...

געמישט האָט זיך דער בראָנפֿן מיט בלוט אינעם געשריי,
געפּאַכעט האָבן ברעטלעך, געפֿלויגן זײַנען ציגל,
דורך פֿענצטערלעך צעלעכערטע אַנטלאָפֿן זײַנען צוויי,
דער דריטער איז געלעגן באַם שוועל און האָט געשוויגן...

און נאָכדעם, ווען א לאָמפּ האָט זיך צעפֿינקלט אין דער נאַכט
און אוילעם האָט דערזעען מיט פּאַכעדן באַלאָדן:
דאָס שאָכנדל דער שיקער האָט די אייגעלעך פֿאַרמאַכט,
דאָס קעפּעלע דעם שאָכנס האָט אין ווישניאַק זיך געבאָדן...

און ווײַטער אין א ווינקל, אין א פֿינצטערס אונטער טיש
איז געלעגן א געקאָרטשעטע, א קאַלטע בערעס מאַמע.
דער אוילעם איז געשטאַנען אין דער פֿינצטערניש צעמישט.
אַזוי האָט זיך פֿאַרענדיקט אין דער גרוזיע א ליאַמע.

4

אוועק איז . . . .

5

איבער פעלדער, איבער גאסן קויקלען זיך די פלינקע יאָרן,
אין די בלויע, גרויע אויגן בלייבט א צייכן, בלייבט א שטריך,
בלייבט א ליד אין הייסע הערצער, רוט א פרילינג אין זיקאָרן;
יאָרן פלינקע, ליבע יאָרן, וואַרט נאָר! פליט ניט אזוי גיך!

איבער גאַסן, איבער געסלעך וואַרטן נאָך אזויפיל שטיינער,
יעדער שטיין דאָ אף די פלעצער, יעדער שטיינדל רופט און מאָנט,—
ס'זיינען טעג אזוינע קורצע, ס'זיינען טעג אזוינע קליינע,
יעדער פינגער, יעדער מוסקול דאַרף אצינד אזויפיל טאָן.

שפרינגען טעג איבער די צווייגן, טראָגן זיך ווי סטאַיעס פויגלען,
יעדער האַרץ און יעדער פּאָנים ווערט פאַרזאָטן מיט א פליכט,
ציטערט, פלאַטערט יעדער מוסקול, פינקלען מאָנענדיקע אויגן,
בעטןביימער, הילכן שטיינער: יאָרן, פליט ניט אזוי גיך!

ניט געפאָלגט האבן די יאָרן, ניט די אויגן, ניט די ביימער,
ניט די קעפ, די צעפ, וואס שרייען: מישט ניט, מישט אונדז ניט מיט שניי.
...אייז פון אוראַלט, אייז פון צייטן איז געפאלן פון די רוימען
און געבראָכן זיך, געשמאָלצן אינעם וויכער מיט געשריי...

ניט געפאָלגט האבן די יאָרן און געטראָגן זיך נאָך שנעלער,
טאָלן פוסטע, ווייטע אינדזלען הוליען, דרייען זיך אין צוויט,

און די גאַסן ווערן יינגער און די אויגן ווערן העלער ;
יאָרן פלינקע, ליבע יאָרן, שנעלער, שנעלער פליט!

דורך די גאַסן, דורך די געסלעך טראָגן זיך די הייסע יאָרן,
שניידן זיי מיט שאַרפע שווערדן דורויב און ווילד-גראָז פון
דער ערד ;
ס'האבן יאָרן ניט פאַרלאָזט זי, ס'האבן וויכערס ניט פאַרלאָרן :
אונטער דעכעלעך פון דרימל ליגט די גרוזיע אף בערג...

קויקלען זיך די פלינקע יאָרן, מ'האט שוין לאנג אָט דאָ פאַרגעסן
גרוזיעס כאַסענעס און ליאַמעס, די דעניקינצעס די דריי,
ס'לויפט די יוגנט פון דער גרוזיע; קילער, שטילער ווערט אין
געטל ;
בערע זינגט נאָך אין דער גרוזיע, קלינגען לידער דאָ אַפסנײַ...

...די מעל האט זיך צעשאָטן,
די זיפ האט זיך צעריסן,
אז אין שטעטל טוט זיך עפעס,
דאַרף די גרוזיע
וויסן...

וויל זי וויסן, הוילע גרוזיע, טראָגן גרוסן זיך פאַרשײַטע,
נײַע ווינטן פון שוואַרץ-טימע פליען, טראָגן זיך אַהער, —
מ'האט די אלטע שטאָט געוואַשן, מ'האט די אלטע שטאָט
באנײַט דאָרט
קוקט די גרוזיע דורך די שויבן, הערט די גרוזיע פון די בערג :

קוילעס דרייען זיך ווי רינגען,
ערגעץ שרײַט מען, ערגעץ זינגט מען...
— וואס איז פאַר א היץ אזאַ ?
טישע! טישע! טישע, שאַ!

ס'איז דער יאָנטעוו זייער גרויס,
ס'פאָרן ארבעטער ארויס,
פון דער גרוזיע דער בלאָטיקער
פאָרט מען אין דער שטאָט אריין...
די בורזשויִעלעך פאַרטריבן,
זיינען דירעלעך געבליבן,
זיינען צימערלעך פאַראנען,
מיט פאָטעלן, מיט דיוואַנען...
ס'איז דער יאָנטעוו זייער גרויס,—
ס'פאָרן ארבעטער ארויס!

הערט, גרוזינער, זעט נאָר, הערט,
וואס סע טוט זיך אף די בערג!—
ווער געוווינט האט אין א קעלער,
אין א ווינקל, אין א לאָך,—
טרייבט די וואָגנס שנעלער, שנעלער!
און אַראָפּ פון זיך דעם יאָך!
טראגן שקאַפעס, ווי די רוכעס,
שמאטעס, טישן, שאפעס, בענק;
פאָכען ווייבער מיט די טיכלעך:
„אונדזער גרוזיע געדענקט!"—

איז ארומגעגאנגען בערע איבער געסעלעך פון גרוזיע,
מיט רעגינען זיך צעווערטלט און מיט זיך אליין צעקריגט,
ווייל געזאָגט האט אים רעגינע, פאָרן וויל זי, פאָרן מוז זי,
ווינען וויל זי דאָרט, ווו אלע, דאָרטן... מוז זי... לעם דער בריק.

וואס - זשע זאָל ער איצטער זאָגן? ס'איז ניטאָ פון וואס צו ריידן;
זאָגט ער עפעס, שטייט רעגינע און זי דרייט זיך און זי לאַכט,—

מיט זיין גרוזיע וויל זיך בערע... וויל זיך בערע ניט
צעשיידן;
איז נאָך וואס-זשע האט רעגינע גרוסן שוואַרצע אים
געבראַכט?

זאָל זי שוויַיגן, זאָל זי ריידן, סיַיוויסיַי וועט ער ניט פאָרן.
וואס מיר אַלע? ווער מיר אַלע? ס'איז באַשלאָסן און אַן עק...
דאָ, אין געסעלעך פון גרוזיע, האט זיין מאַמע אים געבאָרן;
דאָ, אף בערגלעך פון גרוזיע, זיינען יאָרעלעך אוועק.

פאַר רעגינען, פאַר די ווערטלעך האט געפרעסט א קאַלטער וויטיק,
פון די ביימער איז געפאלן געלער, וויאַנענדיקער צוויט,
האט אים באַנג געטאָן די יוגנט די צעווייטע, די צעזייטע —
איז ארויסגעגאנגען בערע און געזופט אַן אַלטע ליד:

„אף די בערג און אף די שטיינער
פליִען טויבן פאָרן,
עס איז נאָך ניט געווען קיין גוטס,
אַוועק די יונגע יאָרן...

נאַד האָראַמע קאַמעניאַמע
האָלובי ליעטאַלע,
יעשטשאָ דאָברי נע בולאָ,
ליעטאָ אוביזשאַלע...‟

בלאָנקעט ער אַזוי אַרום דאָ איבער גרוזיע ווי א שאָטן,
בלאָנקעט ער אַרום און זעט דאָ, ווי מע ציט, מע שמידט
א בריק...
. ווי א בליץ, וואס האט פאַרשטאָכן זיינע שפיצן אין די
בלאָטעס,
לעשט זיך בערע און ער טוקט זיך, און סע קילט זיין הייסער
בליק...

וויפל שאָ האט ער געבלאָנקעט? וויפל שאָ איז ער געגאנגען?
וואס פאַר טונקעלע געדאַנקען האבן אים אצינד געמישט?
אין שוואַרץ-טימע זיצט רעגינע בא א שמאָלן טיש א לאנגן...
וואס-זשע טוט זי איצט, רעגינע? וואס-זשע טוט זי בא דעם טיש?

ווען רעגינע איז געשטאנען באַ דער אַרבעט בא דער שווערער
און געפרעסט א שוואַרצן מאַנטל אזאַ גרויסן צו די פרעסט,
האט לעם פענצטער פון פאַבריקל שטיל ארומגעשלעפט זיך בערע
און געזועען דורך די שויבן, ווי רעגינע שטייט און פרעסט...

לעם רעגינען שטייען מיידלעך מיט די רויכעדיקע פרעסלעך,
לויפן פרעסלעך, ווי די דולע, פליִען פונקען מיט א פרייד;
האט דערקענט די מיידלעך בערע: יאָ! פון דאָרט, פון גרויזיעס
געסלעך!
אלע קאַן ער, אלע ווייסט ער און געדענקט פון קליינערהייט.

בערע שטייט און קוקט אין פענצטער, שטייט און קוקט און זעט,
ווי דאָרטן
זיצן זיי, מיט וועמען בערע האט געשטיפט אַמאָל אין זאַמד;
דרייט זיך בערע באַ די פענצטער און געפינט פאַר זיך קיין
אָרט ניט.
גייען? זאָגן? נאָר די סטעזשקע האט א גרויסע שויב
פאַרצאמט...

שויבן הויכע, שויבן ברייטע. נאָר ווי קומען זיי אַהערצו?
ס'איז געווען אָט דאָ א שטיבל אזאַ טונקלס, ווי א שטייַג,
קלאַפן איצטער די מאַשינען הייס און האַסטיק, ווי די הערצער,
און די פרעסלעך פליִען גיכער, ווי די פויגלען פונעם צווייַג.

דאַכט זיך אים — מע שטעפט אָן פאָדעם; דאַכט זיך, אז מע נייט
אָן נאָדלען,
און די מאַנטלען ווערן פאַרטיק אזוי גיך און אזוי שיין,

זיצן וואָגיק די מאַשינעס, אזוי ברייט און אזוי מאָדנע,
און זיי רוישן, און זיי הילכן, און זיי דרייען זיך אליין.

און די ברוינינקע גרוזינקעס באַ מאַשינדעלעך זיי זיצן,
אויגן גרויסע, לאָקן לאַנגע, ניט מע אַרבעט, נאָר מע שוועבט;
א מאַשינע שטעפּט די אַרבל, פליען אַרבל ווי די בליצן,
א מאַשינע שנײַדט די קעלנער, א מאַשינע נייט די קנעפּ.

לויפן רעדער ווי די כאַיעס, שטיפן רעדעלעך ווי קינדער;
פון מאַשינעס קאָפּעט בוימל, ווי סע קאָפּען טראָפּנס שוויס,
האָבן מיידלעך די מאַשינעס נאָך א דריי געטאָן געשווינדער
און א לידעלע פאַרצויגן אזאַ פריילעכס, אזא הייס:

אין דער גרוזיע זופּט מען זייער,
טרינקט מען זייער שנאַפּס און ביר;
דריי-זשע, דריי-זשע זיך קאָנווייער,
דריי זיך, דריי זיך אָן א שיר...
טראַ-ליאַ-ליאַ-ליאַ אָן א שיר...
אָן א שיר...

ס'איז א בלאַט באַ אונדז פאַראַנען,
שרײַבט מען דאָרטן זייער שיין,
ווער סע שיקערט — קריך פונדאַנען,
ווער סע גאַנוועט — זאָל זיך גיין!..
טראַ-ליאַ-ליאַ-ליאַ זאָל זיך גיין...
זאָל זיך גיין...

ווער סע איז א ליידיקגייער,
ווער ס'איז א ביוראָקראַט, —
כאַפּט אים אונטער דער קאָנווייער
אַפן צימבל אינעם בלאַט...

טראַ־לי־ליאַ־ליאַ אינעם בלאַט...
אינעם בלאַט...

ס'גייט שוין אופעט די לעוואָנע,
ס'גייען אויס די זיבן שאָ,
Встань проклятьем заклейменный,
לאָמיר פאָרן אין קינאָ...
אין קינאָ...
אין קינאָ...

און ווען בערע האט געבלאָנקעט באַ די פענצטער א געפלעפטער,
האט רעגינע באַ דער אַרבעט אזוי קינדעריש געברענט;
פלעגן בויגן זיך די מוסקולן, פלעגן גיסן זיך די קרעפטן
פון די זינגענדיקע לייבער, פון די זומערדיקע הענט.

האבן כאַוועדטעס דערזעען, ווי רעגינע האט פאַרקלערט זיך
און דאס פרעסל איז געגאנגען אזוי אומעטיק און שווער,
פון די גאַסן די שוואַרץ־טימער האט א רעדער־רויש
געהערט זיך,
א געוויין פון קאַטערינקעס אף די ווייַטע גרויע בערג...

באַ רעגינען פאר די אויגן איז אוועק א טאַנץ א ווילדער,
ס'האט די קינדהייט אין דער גרויזיע פאַר רעגינען זיך
צעיאָגט.
פאַטשן טעג מיט דאָרשט און הונגער... ס'איז אזוי געוואָרן
קיל דאָ,
און זי הערט אָט דאָ נאָך, דאַכט זיך, ווי די מאמע אירע
קלאָגט.

און זי זעט נאָך, דאַכט זיך, איצטער, ווי איר טאַטע איז
געקומען
מיט דער גרינער קאַטערינקע, מיטן רויטן פאַפוגיי,

ווי דער טאַטע איז געקומען פון דער ראַשיקער שוואַרץ-טימע
שיקער... ניכטער שלאָגט דער טאַטע... שלאָגט די מאַמע סײַוויסײַ.

און די מאַמע אירע, גאָלדע, גאָלדע פּי, וואס פונעם הײַזל,
האט געריטשעט, האט געקוויטשעט און געקושט זיך מיט די געסט...

. . . .

עפּעס ווערן לידער שטילער, קילער ווערט אין האנט דאס אײַזן,
שטייט רעגינע א פארקילטע בא דעם לאַנגן טיש און פּרעסט...

ווידער פּלאָנטעט זיך דער טאַטע, ווידער פּלאָנטעט זיך די מאמע,
ס'איז אזוי ניט לאַנג געווען דאָ, איר זיקאָרן איז נאך פריש...
זי געדענקט נאך, זי דערמאנט זיך, ס'איז געווען אמאָל א ליאַמע,
האט איר מאַמעניו געדרייט זיך הויל און שיקער אַפן טיש...

ס'איז געווען אמאָל, אמאָל נאך... יוגנט גרויע און פארסאַמטע,—
ס'האט די מאמע איר געהייסן גייען שלאָפן מיט א גאַסט,
ניט געוואָלט האט זי, רעגינע... האט איר טאַטע א צעפלאַמטער
ס'רויטע קליידעלע פאַריסן און גענעריקט מיטן פּאַס...
ס'האט א גאַסט געכאַפּט רעגינען און פארשלאָסן אין א צימער
און געקושט זי דול און שיקער און געוואָלט נאך קושן מער...

א געשריי האט זי געגעבן מיט א פרעמדער, ווילדער שטימע,
האַק די שויבן, קנאַק אין פענצטער און אַנטלאָפן פון די בערג.

. . . .

ווען רעגינע איז געשטאנען אין מאַכשאָווען פארגראָבן,
האט א פור פון באַן געשלעפט זיך צו דער שנײַדערשער פאבריק,
אף א בוים זיינען געזעסן קאַלטע, כליפענדיקע ראָבן,
און דער הימל האט א וואָלקנדל געהוידעט ווי א וויג...

שווינדלען רעדער, שווײַגן רעדער, פלוצים הערט א ראַש רעגינע
און זי זעט פון אלע צלבן אוילעם שטופט זיך, אוילעם לויפט, —
מ'האט געבראכט פון שטעט מאַשינעס, ליגן איצטער די מאַשינעס
אין די קאַסטנס נאָך באהאלטן אף די קלעצער אינעם הויף.

שלעפן קאַסטנס פון די וואָגנס מיידלעך יונגע, קעפלעך הוילע,
שלעפט די קאַסטנס א בענדיוזשניק, רינט דער שוויס ווי שוואַרצער טוי,
זעט ער, שטייט לעם טויער בערע, שטייט א געלער, ווי א כוילע;
טוט א הירזשע דער בענדיוזשניק, טוט א ברום צו אים אזוי:

— נו, וואס שטייסטו יאָלדיש, בערע, ס'איז קיין פירלעך ניט פאראנען,
מ'האט געבראכט מאשינעס נײַע, שטייט אַצינד דײַן פערד אין שטאַל.

איז אוועקגעגאנגען בערע דעם בולאַנעם זיינעם שפּאַנען
און דערנאָך געשלעפּט זיך פּוילבלעך מיט זיין פורל צום
וואָקזאַל...

. . . .

האט א קלונג געטאָן א גלעקל: צו דער ארבעט! צו דער
ארבעט!
און געפּויקט האבן מאַשינעס, ווי א האָגל אינעם בלעך,
טיק און טאַק און טיק און טאַק און, ווי א האָגלדיקער
אַרבעס,
טיק און טאַק און טיק און טאַק הילכן רעדער אינעם
צעך...

איבער זינגענדיקע צעכן דרייען זיך אזוי די רעדער,
פליִען פּאַסן, יאָגן פּאַסן, פון די פּאַסן ווערט א ווינט,
גייט א ווינט פון די מאַשינעס, ווי א פרישקייט, ווי פון
סעדער;
שטייט נאָר, רעדער, וואַרט נאָר, יאָרן! דרייט זיך ניט אזוי
געשווינד!

ניט געפּאָלגט האבן די יאָרן און געטראָגן זיך נאך שנעלער,
טאָלן פּוסטע, וויַיטע אינדזלען הוליען, דרייען זיך אין צוויט,
און די גאַסן ווערן יִינגער און די אויגן ווערן העלער,
רעדער יונגע, יאָרן פליִנקע, שנעלער, שנעלער, שנעלער
פליט!

6

וי מיט פאָרהענגלעך פארצויגן,
וי מיט וואָלקנדלעך געקרײַזלט,
קוקט מיט שטערן, וי מיט אויגן,
הויכער הימל אף די הײַזער...
הויכער הימל,
הימל שפעטער
איבער גרויזיע הענגט ער.
זעט ער:

אין די געסלעך אין די בלאָווע
בלאָנקען אום א פּאָר גאַנאָווים,
צוויי גאַנאָווים און א לערער,
און א לערער
און ניט מערער...
שטיל אַמאָל נאר,
שטיל אָן ווערטער
קומט א דריטער, צי א פערטער,
פון א ווינקל פון א בלינדן
קומט און שווימט און ווערט פארשווינדן...

שײַן פון טירלעך ווערט צעגאָסן,
שוין געעפנט...
שוין פארשלאָסן...
שפּעטע גייערס... יונגעלײַטלעך...

פולע טאַשן... פולע בײַטלען...
ס'איז מיט מיידן פול דאס שטיבל,
גאָלדע פּי פארקויפט דאָ ליבע...

קומען כעוורע פון שוואַרץ־טימע,
און פון גרוזיע כעוורע גייען,
ווינקלען גרויע, סטעזשקעס קרומע —
שאַ און שטיל, מע זאָל ניט זעען...
און אַמאָל מיט בלייכע באַקן
קומט אַרײַן א יונג אין כאַקי,
טרייסלט אויס דעם לעצטן גראָשן,
ווען דאס לעמפל ווערט פארלאָשן...

שטיל און רויִק איז אין שטיבל,
ס'איז אף ווינקעלעך צעצימערט —
יעדער ווינקל האט זיין ליבע —
א גרוזינער, א שוואַרץ־טימער;
ס'האט א בעטל יעדער ווינקל
מיט א בוטל קאַלטע וואַסער,
בעטל, בוטל, לעמפל טונקלס
און א האַנטעכל א נאַסער...

יעדער ליבע איז בא גאָלדען
מיט א פאָרהענגל פארהאנגען,
פון א ווינקל זיך געמאָלדן
אין א ווינקל מיט א דראַנג, און
זיך באגעגנט און צעגאנגען.
גאָלדע פּי אינמיטן שטייט דאָ
און זי זעט: פון ווײַטע עקן
רוקן שאָטנס זיך צעזייטע,
פלעקן, שאָטנס, שאָטנס, פלעקן,
ליבע ווערט פאר אלע קלעקן...

דרײַסיק יאָר געהאַט א הײַזל,
גרויע האָר אין קאָפּ באַווײַזן
איר געניטקייט און איר ווײסן.
. . . .
איצטער איז די צײַט א שווערע
און מע הייסט דאס הײַזל שליסן.

גיט געוווּסט האָבן שוואַרץ-טימער,
ניט די מאַמעס, ניט די באָבעס:
אַלע טאָג א נײַער אומגליק,
אַלע טאָג א נײַער אָביסק...
ניט געהאָפּט האט גאָלדע יונגווײַז
אף אזוינע שווערע צײַטן, —
די מיליציע זאָל גאר צווינגען
אַלע וואָך דעם אַדרעס בײַטן...

גאָלדע פֿי מיט האָר מיט גרויע,
פֿלייצעס פּוסטע ברוסטן וויגן,
אַלע ווייסן, ס'אַ ביזאָיען
גאַנצע נעכט בא גאָלדען ליגן;
אַלע ווייסן און מע היט זיך,
איינער שעמט זיך פאַרן צווייטן,
און מע יאָגט זיך, ווי די בליצן,
נאָך א ליבע א פאַרגרייטער...

שיינע מענער, פֿײַנע קינדער,
גרויזיע...
גאָלדע...
גאַרניט...
בלאָטע...
מע באהאַלט זיך און מע זינדיקט,
און דערנאָך האט מען כּאַראָטע...

ווילט זיך גיין א שײַלע פרעגן
צו אַן אַלטן גוטן־ייִדן,
איז אָט דאָ אין גאנצן געגנט
פאַר א רעבעלע ניט צו קריגן
ניט קיין ראָוו און ניט קיין כאַזן.
וואס־זשע פאָרט, איז וואס־זשע טוט מען?
גאָט באהיט פון א „זאַראַזע",
פון א שעד, פון א „ניטגוטן"...

האט די גרויסע לאַנג געוואוסט שוין,
אז א גוטער־ייִד זאל קומען;
גאנצע טעג איז מען פארנומען,
מע דערלעבט אמאָל פארנאכט שוין
נאָכן טראַכקען אף די וועגן,
אף די בערגעלעך די קאַלטע,
ווילט זיך פאָרט אַ שײַלע פרעגן,
אָדער גאָר אַן אייצע האַלטן...

רעדן אלע, הערן פרומע:
— א באוויַבטער, צי אַן אַלמען?
סאָפּקאָלסאָף איז ער געקומען,
הערעב־לייב בערעב־זאַלמען,
ניט פון געגעם, כאַסכאָלילע,
ניט פון ליכטיקן גאַניידן,
נאר פון כיידער אַזש פון סמילע,
מיט די זיבן ברייטע מיידן...

לייזער זאַלמענקעס דער מעלאַמעד
האט דאס קאַנטשיקל פארוואָרפן,
מיט א יאַרמעלקע פון סאַמעט
איז זיין קאָפּ אַצינד באוואָפנט...

ס'איז רעב לייזער ניט קיין ראָוו גאָר,
ר'איז א דאַיען און א שויכעט
און אמאָל א מויעל אויכעט...

שיינע מיידלעך האט דער מעלאַמעד,
שיינע מיידלעך, פיַינע טעכטער,
ווען זיי לאַכן, טראָגט זיך פרייליעך
איבער גרוזיע דער געלעכטער.
פון די טירעלעך די שמאָלע,
ווען דער אָוונט נעמט זיך וועבן,
קומען יונגע באַלעגאָלעס
פרעגן שיַילעס בא דעם רעבן...

כעוורע שלאָגן אָפּ די טירן:
קאָן מען זען אמאָל דעם ראָוו ווען?..
זיינע טעכטערלעך שפּאַצירן
מיט גרוזינישע גאַנאָווים...
מער די טעכטערלעך שפּאַצירן —
מערער שיַילעס קומט מען פרעגן,
מערער שיַילעס קומט מען פרעגן,
מער די טעכטערלעך שפּאַצירן...

איז א הארץ אַצינד פון שטאָל דען,
אַלטע ווונדן...
נייַע ווונדן...
ניט בא לייבן, נאר בא גאָלדען
ווערט די שטוב פארפלייצט מיט „קונדן"...

אַלט און קאַלט די נעכט זיך ציִען,
און אמאָל נאר ווערט דאָ וואַרעם —
קאָלדרעס פליִען, קישנס פליִען,

זשאָרזשיק קומט מיט טאַנץ, מיט ליאַרעם,
לאָקן שטראָמען — שוואַרצער רעגן,
שוואַרצע אויגן — שטיקער גרוזיע;
ווען א מיידל ער באגעגנט —
ווייסט ער פעסט, אז ליבן מוז זי...

שוין געזען און שוין געפעסטעט,
גאָלדע פּי האט וויפל מענער;
זשאָרזשיק איז פון אלע פעסטער
און ער איז פון אלע שענער...
און זי בעט אים: „קום אהערצו",
און דאס אַלטע בלוט נאך כוואַליעט:
„קום, קראַסאַוועץ, קום מײַן סערצע",
אָט אהער צו מיר אין ספּאַלניע...
קום אהער, איך וועל דיר טרעפן,
אף די קאָרטן טרעפן כ׳וועל דיר"...

טוט די טיר זיך פלינק אן עפן,
ווערט דאס בלוט בא גאָלדען קעלטער...
א גיטאַרע טוט א ברינדזשע,
ליפן אייגלעך מעכאַשייפיש,
גאָלדעס מאַן דער קאַטערינשטשיק
פליט אריַין ווי אַף א סרייפע...
— „א גוטנאָוונט, גאָלדע לעבן...
— „א גוטנאָוונט, א גוט יאָר דיר...
— „וואס האט אים אהער געטריבן,
אָט דעם אלטן מיט זיין מאָרדע?
— „ליַי א דריַיערל מיר, גאָלדע,
כ׳האב פארבענקט זיך נאָך א טראָפּן.
— „זע, וואס טוט דער אלטער יאָלד דאָ,
ניט אהין האט ער געטראָפן,

— וואס האט ער זיך דאָ צעפּאָרעט,
וואס איז ער אהער געקראָכן?

גאָלדעס מאַן — דער אלטער נאַר, האט
מיטן קאָפּ די טיר געבראָכן...
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
טוט זיך זשאָרזשיק פלינק א קערעווע:
— „גיי שוין, גאָלדע, צו דער מאַמען;
— „גיי שוין, גיי שוין, אלטע סטערווע;
און ער גייט מיט איר צוזאמען...

נאָר ניט שטענדיק גייען וויל ער
צו דער אלטער, צו דער גרייטער,
לויפט ער, שפּרינגט ער, ווי א דולער,
פון איין סאָפּקע אף דער צווייטער...
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
... און צולעצט איז ער געקומען
אזא שטילער, אזא בלייכער,
ניט ער שרייט און ניט ער שטורעמט
און זיין קאָל איז עפּעס ווייכער...

גאָלדע פּי האט זיך דערשראָקן —
ניט געוווינט איז זי אזוי גאָר,
און זי גלעט אים זיינע לאָקן
און זי קושט אים אין די אויגן...

ווי א מוטער, ווי א פֿאָטער
גאָלדע האָט לעם אים געפֿלאַטערט,
אַף זיין ליפּ א גרינער בלאָטער
האָט געיאָטערט און געיאַטערט...

פֿרעגט אים גאָלדע, שטיל אָן לאָשן:
— „ווער איז דיר אין פּיסק פֿאַרפֿאָרן?"
— „דאָס איז גאָרניט, גאָלדע דושקא,
ס'א סיפֿאָן פֿון פֿאַראַיאָרן...
— „איז דערלאַנג אהער א קויסע,
מיט א הערינג, מיט א מעסער...
כ'האָב א צאָרע גאָר א גרויסע,
וואָס ניטאָ איז שוין קיין גרעסערס"...

— „ווען כ'זאָל קענען, וואָלט איך, я - бы,
ס'איז דאָך, גאָלדע, ניט קיין שוטקע,—
„כ'האָב א מיידל, כ'האָב א באַבע,
ניט קיין מויד, קיין פּראָסטיטוטקע"...
שטייען קויסעס, פֿולע טעלער,
און ער טרינקט און שלינגט און בורקעט:
— „און זי זאָגט, אַז איך געפֿעל איר,
נאָר זי האָט ניט ליב קיין הורקע...
. . . .

הינטער קויטינקע גאַרדינען
הערט מען קוילעס און געשלעגן,
דורך די ווענטעלעך די דינע
פֿאַלן קלאָלעס ווי א רעגן...
. . . .

ליבע פֿליסט ווי סאַמאָהאָנקע,
ביז ס'צעגיסט זיך דער גאַנצפֿרי דאָ

און די לעצטע שאָטנס בלאַנקען,
לעצטע שאָטנס, גרויע, מידע...

. . . .

איבער גאָלדעס אלטער דירע
טוקט זיך, לעשט זיך די לעוואָנע...
— „שטילער, שאַ, ווער קלאפּט אין טירל?
— „ציט! סע גייען די מילטאָנען!..

ווער אוועק איז? ווער אנטלאָפן?
ווער פארגעסן האט די שניפּסן?
צוויי געפּאַקט נאָר, צוויי געטראָפן...
גאָלדע פּי מיט איר געליבטן...
ניט געהאָפט האט גאָלדע יונגווייַז
אף אזוינע שווערע צייַטן,
די מיליציע זאל גאָר צווינגען
אלע נאַכט דעם אדרעס בייַטן...

דער דיכטער פון גרוזיע איז שיין און איז שלאַנק,
דער דיכטער איז קלוג און איז יונג און איז פלינק;
ווען יארן אנטלאָפענע טוען אים באַנק,
גייט ער אין שענקל א כאפ טאָן א טרינק.

ווען שטוב ווערט אים נימעס און מאָוועס און מיִעס,
און נימעס און מאָוועס און מיִעס דאס ווייַב,
און סע ציטערט אין קאָפּ און ס׳ציטערן די פיס
און סע בורעט און הורעט און זשורעט אין לייַב.—

גייט ער צום „רעבן" באשטעלן א מויד,
און לייגט דאָרט אוועק דעם גאנצן פארמאָג;
נעמט ער זיין אלטע, צעפאָרענע בויד
און פאָרט זיך קאַטאַיען ביז גרינעם פארטאָג.

ער פאַטערט באם „רעבן" דעם לעצטן פיאטאַק,
אומזיסט וואַרט דאס ווייַב אינעם הילצערנעם בעט,
ביז ער קומט מיטן גוואַלד, ביז ער קומט מיטן קנאַק,
דער שיקער, דער טרעגער, דער לעך און פאָעט.

ווען ער קומט מיטן קנאַק, ליגט און רעוועט דאס קינד,
גייט דורך די פענצטער און שפאַלטן א קעלט —
ס׳איז אנטלאפן דאס ווייַב אף דער ארבעט געשווינד,
דרייט זיך די קאָפּ און סע דרייט זיך די וועלט...

און די גרויסע הערט און די גרויסע זעט,
ווי סע זאמלען זיך מענטשן, ווי קופּקעלעך מיסט,
און מע לויפט און מע קויפט און מע שווינדלט און מע רעדט,
דאַכט זיך, קופּקעלעך מיסט, און מע רעדט און מע שמועסט.

און דער דיכטער פון גרויסע מיט טרעגערשע הענט
טראָגט ער די זעק און איז רויט און ער זידט,
און ער מעקט אפּן פּלויט און ער שרייבט אף די ווענט,
און דערנאָך ווערט אין גרויסע געזונגען א ליד...

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

פליִען קיין גרויסע פארשפּעטיקטע פויגלען,
פּאָרט פון שוואַרץ-טימע דער דיכטער אהיים.

זיינען די אויגן
מיט בראָנפן פארקלעפּט,
זעט ניט דער דיכטער,
ווי ס׳בליט און סע לעבט
די שטאָט און די גאסן,
דער גאנצער ארום!

זיצט ער, דער דיכטער,
אין וואָגן און שטומט...

שווימען די רעדער,
קלינגט ניט דער שטיין,
שלעפּט זיך די שקאַפּקע
דורך גאסן אליין...

פאָרט ער און פירט זיינע שיקערע אויגן,
פאָרט ער, דער דיכטער, אין וואָגן און וויינט;
ווייסט שוין זיין שקאַפּקע די גרוזישע וועגן,
קומט א בענדיוזשניק דעם דיכטער אנטקעגן:
— „גוטנאָוונט דיר, בערטשע, וואס זיצסטו צעקוועטשט,
צי האסטו שוין ווידער געקריגן הײַנט פּעטש?

— „פאר סטיכעס? וואס מאַכן צונישט די גאנאָווים?
גוטנאָוונט דיר, בערטשע, גוטנאָוונט, גוטנאָוונט...
ס'האט זשאָרזשיק געזוכט דיך א גאנצענע נאַכט,
פאר סטיכעס, וואס האבן פון זשאָרזשן געלאַכט...

ענטפערט ניט בערע און רעדט ניט אנטקעגן
און ס'גיסט זיך פון אויגן א שיקערער רעגן,
און ס'דאכט זיך: סע גיסן די אויגן זיך אויס,
און ס'דאַכט זיך: ער פאלט פונעם וואָגן ארויס...

רוקט זיך אף בערען
א שטיבל א שלאַנקס,
ער קאָן עס, דאס שטיבל,
ער ווייסט עס פונלאַנג.

געטעסעטע טישן,
געטעסעטע בענק,
אצינד איז א טייהויז,
געווען איז א שענק...

געווען איז אמאל דאָרט
און דאס איז אצינד;
ער זעט ניט, דער דיכטער,
דער דיכטער איז בלינד...

שלעפט זיך די שקאַפע און ס'שלעפט זיך די נאַכט,
שלעפט זיך אנטקעגן א שטויביקער שליאַך,
נאָר פלוצלינג די אויגן צעעפנט ער ברייט,
א שמייַס מיט דער בייַטש און א פּאַטש מיט די הענט:
די מאַמע די טויטע פון גרוזיע גייט,
ער האט זי, די מאַמע די טויטע, דערקענט...

סע קילט און סע ציטערט די שיקערע הויט,
ער האט זיך דערמאנט, ווען מע האט זי געטויט.
ס'אַ ליגן,
ס'אַ ליגן,
זי לעבט און זי גייט,
זי לעבט און זי גייט און ער הערט אירע רייד,
און זי נעמט אים ארום און סע נעמט אים א שרעק

. . . .

ס'אַ שאָטן, ס'אַ שאָטן, אַוועק און אַן עק.

. . . .

נייַינקע הייַזער,
הייַזער אַסאַך
שווימען אַנטקעגן
פון אַלטינקן שליאַך...

רוקט זיך שוין ווידער
א הילצערן הויז,
אַצינד איז א קלוב דאָרט,
געווען איז א קלויז...

געווען איז אַמאָל דאָרט,
און דאס איז אַצינד;
ער זעט ניט, דער דיכטער,
דער דיכטער איז בלינד...

א שמײַס מיט דער בײַטש, נאָר דאס װעגעלע שטײט;
ס'איז גאָרניט די מאַמע, א ייִנגעלע גײט;
ס'איז טאָליע, ס'איז טאָליע, ער האט אים דערקענט;
ס'האט זיך דער קאַעס אין האַרצן צעברענט,
ער האט זיך נאָך טאָליען א לאָז געטאָן גיך,
ער האט אים געפּאַקט און פאַרקװעטשט אין די הענט:
— „שעם זיך ניט, טאָליע, און פּוץ מיר די שיך,
— פּוץ מיר די שטיװל און כאַפּט עס דער רוך.

פּוץ מיר די שקראַבעס און מאַך מיר א גלאַנץ,
אז ס'זאָלן די פּיס זיך א ריס טאָן צום טאַנץ!
טאָלינקע, טאָליע, װאס ביסטו אזוי רויט?
האָסט נאָך א מאַמע, צי מ'האט זי געטויט?"
און ס'האט זיך דער קאַס אין אים שיקער צעברענט:
„איך האב אים, דײַן טאַטן דײַן פּײַנעם, געקענט;
דײַן טאַטע געװען איז א װילדער באַנדיט,
א פּײַנער באנדיט — א טײַערער ייִד...
דײַן טאַטע ז'אַװעק מיט פּעטליורען, מײַן קינד;
טאָלינקע, טאָלינקע, טאָליע מײַן קינד;
װײן זשע ניט, טאָלינקע, ריטשע, ניט װײן,
ס'איז װײנען פאַר דיר, אזאַ גרױסן, ניט שײן, —
דו ביסט דאָך שוין, טאָליע, א גאַנצער קאָזאַק,
אז שפּײַ אָפּן טאַטן און מאַט יעװאָ טאַק!"
. . . .

דאַכט זיך גאָר,
ער פאָרט צוריק.
גײט אַנטקעגן
א פאַבריק...

פענצטער װײַסע,
טירן גרין,

דאָרטן שנײַדט מען
דעם טעטין...

דאָרטן זיפּט מען
די מאַכי־אַ
אין א נעכטעלע
אזא...

שטייט אַן אוילעם,
זינגט און לאַכט,
דער געלעכטער
שפּאַלט די נאַכט...

בערע טוט אין טאַש
א שאַר
און פאַרויכערט
א ציגאַר...

פאָרט ער, דער דיכטער, פון גרוזיע אַהיים;
זיצט ער, דער דיכטער, אין וואָגן און וויינט;
טאָליע דערשרעקט זיך און וויינט אַפן קאָל,
א ריס פון די הענט און אַוועק מיטאַמאָל.
זיצט ער, דער דיכטער, אין וואָגן אליין,
פאָרט ער, דער דיכטער, פון גרוזיע אַהיים.

און פון דאָרט,
ווו העל נאָך איז,
טוט אַן אַווטאָ
זיך א ריס.

טוט א פײַף
און טוט א יאָג

און באַשפּײַט מיט רויך
דעם ראָג...

פֿון א געסל
קומען אָן
פּיאָנערן
מיט א פֿאָן...

לאַכן קינדער:
— „קינדער, זעט,
ס'פּאַרט פֿון גרוזיע
דער פּאָעט!"

ווייסט שוין די שקאַפֿע די גרוזישע וועגן,
א שמײַס מיט דער בײַטש און א פֿײַף און א טרײַב.
גייט אים די בייזע מישפּאָכע אַנטקעגן,
שעלט אים דאס קינד און שעלט אים דאס ווײַב.

שעלט אים די שקאַפֿע, ער שעלט זיך אליין,
און סע טוט אים שוין באַנק און סע טוט אים שוין וויי,
ער ווערט אזוי מיד, ער ווערט אזוי קליין —
געאַרבעט א טאָג און פֿאַרטרינקען פֿאַר צוויי.
ער קוקט אף דעם ווײַבל און קוקט אף דער שטוב,
דאס ווײַבל איז שיין און ער האט זי גאָר ליב;
ער נעמט זי ארום, נאָר זי טוט אים א שטויס,
אז ער פֿאַלט פּונעם שטיבל אינדרויסן ארויס,
און ער זיצט בא דער טיר אזוי קליין און פֿאַרקלעמט
און ער שרײַבט מיט א קויל אף די קרומינקע ווענט,
ביז עס ווערן די פֿענצטער אין גרוזיע פֿאַרמאַכט
און סע שפּרייט זיך אף גרוזיע א גרוזישע נאַכט...

זעט: וואס גייען זיי אַהערצו?
און ווי קומען זיי אַהער?
און א קאָל פונוואַנען הערט זיך,
אזא הויכס און אזא שווערס?
און ווי קומט אַהער אַן אוילעם?
און ווי קומט אַהער א ברוק?
וויפל מיידלעך, זעט נאָר, ווילע?
וויפל יונגען, טוט א קוק!
ס'אַראַ שטיבל, וויפל פענצטער!
וויפל לאָמפּן, וויפל דראָט!

ס'איז אין גרוזיע דאס שענסטע
און דאס לעצטע צו דער שטאָט.

מײַסעס שיינע, און לעגענדעס
אָן א סאָף און אָן אַן ענדע
ארום שטיבל מ'האט געוועבט,
פונעם שטיבל מ'האט געשעפט...
נאָך די שלעק און נאָך די סרייפעס
(ס'איז דער קאַנט מיט מײַסעס פול)
פלעגן שיידים און מאַכשייפעס
אינעם שטיבל טאַנצן דול...
דורכן קוימען, ניט דורך טיר
פלעג מען גיין אַפּן שפּאַציר...

וויסט און פוסט און שטויב און שפּינוועבס;
דורכן קוימען, דורך די ריננוועס
יאָגן שיידימלעך פאַרשײַט,
אייגלעך — פײַער, שוואַרצע עקלעך,
ס'איז באַנאַכט דאָ גייען שרעקלעך,
גייען מענטשן באַ דער זײַט...

לעם דעם דאַך און עפּשער ווײַטער,
אַפן בוידעם לעם א שײַטער
זיצט אַן אַלטע, הויט און ביינער,
און זי קישעפט און זי דרייט.
כאָטש אין שטיבל ווינט ניט קיינער,
נאָר א רויך פון קוימען גייט,
און אַסאַך, וואס פלעגן גייען
טיף באַנאַכט, האבן געזעען,
ווי א רויך פון קוימען יאָגט,
ווי א פלאַם פון פענצטער שלאָגט.

ווײַבער אַלטע באַ זעמליאַנקעס,
אף די פריזבעס, אף די גאנקעס
זיצן ווײַבער און מע רעדט
פון פרימאָרגן און ביז שפּעט...
ניט געשטויגן, ניט געפלויגן —
וועלן פינטלען אלע אויגן
צום פאַרגייענדיקן טאָג,
אונטער שײַן פון ווײַטע שטערן
וועט מען זיצן און מ'עט הערן
און מ'עט אַרבעטן דעם זאָק...
. . . .
ווער וועט עס אצינד דערקענען,
אָט דאס שטיבל, אָט דאס ווײַטס?

דורכן פענצטער שמייכלט לענין,
און א ראַדיאָ שרײַט און שווײַט...

זעט: ווי ס'גייט אַהער דער אוילעם,
ווי מע זינגט און ווי מע רעדט;
וויפל מיידלעך, זעט נאָר ווילע,
וויפל יונגען, זעט נאָר, זעט!
טוט א קוק, וואס דאָרטן טוט זיך,
טוט א קוק — א מין פּאַראַד!

לעבן זאָל די רעוואָליוציע!

שרײַט פון ווענטלעך א פלאַקאַט...

זיצן ייִדן באַ די טישן
אזוי וואָגיק, אזוי פרײַ,
און זיי לייענען און זיי מישן
און זיי רויכערן דערבײַ.
און די ווענטלעך קוקן אָן זיי,
אָט די הענט און אָט די טישן,
און די לאַנגע אויסיעס בלאָנדזשען
אף די פרישינקע אַפישן:

קיין שוואַרץ-טימע קומט א טרופּע,
זי וועט שפּילן שטאַרקע דראַמעס,
און זי שטעלט „די שוואַרצע כופּע",
„בראַנדל קאָזיק" און „שולאַמיס".
טוט א זאָג דער טרעגער לייזער:
מע וועט שפּילן (ס'איז א איניען),
ווי אזוי א גראַף א בייזער
האט געשטאָכן די גראַפינע.
און אַקטיאָרן אלע, אלע

וועלן קומען זיך באוויַיזן,
דעם נאַראָד די קונצן וויַיזן,—
ס׳קומט בראנדעסקאָ מיט זיין קאַלע.
ס׳לאַכן טיף די באַלעגאַלעס:
— עפּעס איינער א מיכאָעלס,
און מע זאָגט אפילע גוזיק
קומען וועט אַהער קיין גרוזיע.

מע וועט קומען, וועט מען זעען,
וועט מען זעען און זיך פרייען,
און זיי זיצן און זיי מישן
בייַכיק, בערדיק בא די טישן.
בלאָנקען, בלאָנדזען פינגער האָריקע
איבער „עמעס״, איבער „שטערנס״
און מע פּיפּקעט די מאַכאָרקע
און מע סאפּעט ווי די בערן.
און די ווענטלעך פינטלען, קוקן
אף די קעפּ און אף די פּליכן,
ווי סע בויגן זיך די רוקנס,
ווי די אויגן זוכן, זוכן.

די פּאַרוואַלטערקע ז׳פאַרנומען,—
מענטשן גייען, מענטשן קומען,
הונדערט פּופּציק צוויי באַזוכער
און איינגאנצן פּערציק ביכער,
און מע קאן זיך ניט צעריַיסן,
וויפל מאָנענדיקע בליקן:
— „לייענט דערווייַל די לעצטע נייַסן,
ביז מע וועט נאָך ביכער שיקן.

דעם א בלאַט און דעם א ביכל,
שוין געלייענט און שוין געלעזן...

... שוואַרצע צעפּ, א רויטינק טיכל
און א קליין פּאַריסן נעזל ...
מ'איז באַרויגעז, מ'איז צופרידן,
מיכל מעניעס גאָר דער אלטער
איז באַרויגעז אף די יידן, —
ר'האט געוואָלט זיין א פּאַרוואַלטער.

ברענט אין אים צו זיי א סינע,
מ'האט גענומען א פּאַרטינע...

ווינציק אָרט און ווינציק בענקלעך,
טראָגן מענטשן זיך ווי ווילדע;
אלע ווינקלען זיינען פול דאָ
און מע רויכערט און מע שפּילט דאָ —
ווער אין שאָך און ווער אין ביינדלעך,
אלע ווינקלען זיינען פול דאָ...

הענגט א ראַדיאָ אינמיטן,
באַלעגאָלעס יונגע זיצן,
און סע שיטן זיך און שיטן,
און סע שיטן זיך די וויצן.

און די ראַדיאָ גענעצט, גענעצט,
עפּעס שרייַט א קאָל פון עפּעס,
דורך די שטעט און דורכן גרענעץ
טראָגט א באַס זיך דורך די סטעפּעס:
סאַטאַנאַ טאַם פּראַוויט באַלע-ע-ע-ע,
ליודי גיבנוט זאַ מעטאַלע.

אלע באַלע, אַלע באַלע
זאַ מעטאַלע, זאַ מעטאַלע...
. . . .
. . . .

און סע גייט אזוי דער אָוונט
און די ראַדיאָ טאַראַבאַרקעט,
פּלוצלינג ווערט די ראַדיאָ נאָענט —
ס׳רעדט די סטאַנציע פון כאַרקאָוו.
ס׳רעדט די סטאַנציע, שרייַט זי, וועקט זי
שטעטלעך, דערפער, שטעט און לענדער:
— „ס׳וועט אף ייִדיש זיין א לעקציע
וועגן שיקרעס און פאַרשווענדער"...

טוט א קרעכץ א יונגער טרעגער:
— „פאַרן גלעזל גייט קיין טאַנץ ניט,
מעג ער רעדן, שרייַען מעג ער,
נאָר סע פעלט אַן איינונצוואַנציק...

שטיל, באַהאלטן קנאַקט מען קערלעך,
טוט א באָכער זיך א ווערטל:
— „שווערלעך, ברידער, זייער שווערלעך
אָן א שנאַפּס און אָן א קערטל...
— „צו געזונט אייַך, ליבער פעטער,
ר׳האט בעעמעסן גענאָסן...
„גאָט וועט שיקן נייַע בלעטער,
„וועט מען דרייען פּאַפּיראָסן!.."
גייט דאָ רויִק און געלאסן
נאָכן דאָנערשטיק דער פרייַטיק,
רייַסט מען שטיקלעך, שנייַדט מען פאַסן —
„ס׳קומט צונויף א גוטע צייַטונג..."

און א באָכערל צעלאַכט זיך:
— „וויפל בלעטער וועט היינט בלייַבן?"

די פאַרוואַלטערקע פאַרטראַכט זיך:
— „ס'איז דאָ שווער אַרכיוון קלייַבן"...

קוילעס יונגע, ווערטער שווערע,
און סע ראַשט דאָ און סע טומלט,
אין א ווינקל זיצט זיך בערע,
בערע זיצט און כאַפּט א דרימל.

און סע גייט, סע גייט די גרוזיע,
און דער יונגער אוילעם פלינק איז,
יונגע יאַטן — בלויע בלוזעס,
מיידלעך — רויטינקע קאָסינקעס...
און מע גייט פון אלע זייַטן
בלעטער לייענען, ביכער בייַטן.

די פאַרוואַלטערקע פרעגט זיכער:
— „וואס אייַך געבן... ווינציק ביכער...
— „וואס ס'ניט איז, אַבי צום לייענען...
— „אָטשען פראָסטאָ, כ'ווייס אליין ניט...
— „וואס איר ווילט, נאָר קיין פּאָעט ניט.
— „מיר טאָלסטאָי און מיר פורמאַנאָוו.
מ'איז געקומען און מע זעט ניט,
ווי סע פליט אריַין א גאַנעוו.
לאָקן גרויסע, שוואַרצע האט ער,
אויגן שוואַרצע, שטיקער פייַער,
אף דער ליפּ — א גרינער בלאָטער,
און אין בוזעם שטעקט א שפּייַער,
אף די פינגער — גראָבע רינגען;

צו דעם טישל צוגעשפּרונגען,
און א ברומקע שטיל און נאַריש:
— „דאָברי וועטשער וואַס טאָוואַרישטש!"

די פּאַרוואַלטערקע ז'אַ בלייכע,
ס'איז די שטים בא איר א הויכע,
שטייט א מידע און זי הערט אים,
און זי הערט אים און דערקלערט אים:
ס'איז געוועזן און מ'האט באַשלאָסן —
און זיי פּיפּקען פּאַפּיראָסן...

נאָר דאס בלוט האט זיך צעברענט שוין,
ס'האט דער אוילעם אים דערקענט שוין...
. . . .
. . . .
... פאַר קיין טשלען מיך ניט פאַרשרייבן,
און א הורקע זאָל איך בלייבן,
ס'וועט ניט גייען, אָטשען פּראָסטאָ,
כ'וועל דערלאנגען אַזש קיין מאָסקווע.

און די ציין די ווייסע פינקלען
און די אויגן זיינע בליצן,
און די ציין די ווייסע פינקלען
און די אויגן זיינע בליצן,
און די ליפּן . . . .
. . . . . אין א ווינקל
פּלוצלינג זעט ער בערען זיצן,
קאָן ער רויק שוין ניט בלייבן
. . . .
פּעטש, געראנגל און גערודער:

— „זוכסט א יאָלד אויף צו באשרייבן,
האסטו מיך געפּאַקט, זאַנודע...

איינער טוט א כאַפּ דעם צווייטן
און ער נעמט אים וואַרגן, קנייטשן
און פאַרשליסט אים, ווי אין קייטן,
אין די הענט. . . . .
. . . . . דער אוילעם שטייט שווין,
גייט שווין,
דרייט שווין אין געשלעגן
זייַנע פויסטן, זיינע קערפּערס,
און סע פאַלן, ווי א רעגן,
אויף די טישן ווערטער טערפּקע.
מאַנסבלען שרייַען, פרויען קוויטשען,
און דער שווייס פון קערפּער רויכערט,
ביז פון זשאָרזשן יושעט בלוט שוין
און פון בערען יושעט אויכעט;
גיסט זיך בלוט אויף פרישע בלעטער,
אויף די דילן, אויף די פאָנען:
— „ניע טודא פּאָפּאַלסא, פּעטער,
שטייען ביידע ווי די האָנען.

הערצער רוישן, בלוטן יאָגן,
נאך א יאָג און נאָך א פּלי טון
און מע רייַסט זיך ווידער שלאָגן,
נאָר דער אוילעם שטייט אינמיטן.

די מיליציע איז געקומען
און האט זשאָרזשיקן פאַרנומען.
אָט אזוי האט זיך פאַרענדיקט
א געשלעג אין נייַעם שטיבל...

ס'האט זיך גאר דא ניט געענדערט,
מ'איז געזעסן, מ'איז געבליבן...

ס'ליגט דער אָוונט אף די שויבן,
צוויי־דריי צייטונגען צעטראָטן...

א פלאַקאַטל ווינקט פונויבן:

„ס'איז דאָ רויכערן פארבאָטן"

9

און ס'איז טאַקע גרויזע,
און ס'איז טאַקע זומערדיק,
ביימעלעך און קאַטקעלעך
און בערגעלעך, ווי דאָרטן,
נאָר ס'איז עפּעס וואָכעדיק
און ס'איז עפּעס אומעטיק,
און קיין מענטשן קומען ניט
אהער אויף די קוראָרטן.

אָנגעטאָן און אויסגעטאָן
די הארבסטן און די ווינטערלעך,
די מאַנטעלעך די בלעטערשע,
די שנייִקע רעטאָנדעס;
גליטשן אויף די פענצטער זיך,
אָוונטיקע הינטעלעך,
הינטעלעך און ציגעלעך
אויף דעכעלעך אויף בלאָנדע...

... און ס'איז טאַקע גרויזע
הימלדיק און שטערנדיק,
נאר בא וועגן שטייען דאָ
ניט קיין קיפּאַריסן;
אלטע דעכער גרויזישע

טרייסלען מיט די בערדעלעך,
בלאָנקען איבער דעכעלעך
אָונטיקע גריסן...

בלאָנקען מיט לאַמטערנס
שאָטנס אין די געסעלעך,
ס'האבן אלע סטעזשקעלעך
אין בלאָטע זיך פאַרלאָרן;
שטייען זיך די שטיבעלעך,
ווי אויסגעפאַרבטע קעסטעלעך,
טומלען זיך און דרעמלען זיך
קיילעכיקע יאָרן...

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

קריכן וואָכן הוילע, פוילע,
שלעפן זיך, ווי אלטע קליאַטשעס,
פון שוואַרץ־טימע די באָכורים,
די באָכורים — זין פון גווירים,
פאָרן אלע יאר אף דאַטשעס,
אלע קיילעכיקע יאר.
גראָזן גרויזיער ווערן גרינער,
און די מיידלעך, די גרוזינער,
פלינקע פונקן אונטער וויִעס,
שוואַרצע קלינגענדיקע האָר...
סטענגעס לאַנגע ביז די קניִעס.
לאַכן מיידעלעך ביז גאָר
פון באָכורים, ווי די קליאַטשעס,
פון די יאָלדן, פון די דאַטשעס,

ווי זיי לעבן, ווי זיי ליבן
אלע קײַלעכיקע יאר,
אזוי פויל און אזוי פרעך.

ס'האט שוין בערע זיי באשריבן,
אָט די יאָלדן מיט די שניפּסן,
מיט די קעלנערלעך ווי בלעך...

און די מיידעלעך באשריבן
מיט די סטענגעס ביז די קניִעס,
מיט די אייגלעך, מיט די ליפּן,
מיט די קליידלעך, מיט די מאָדעס;
הענגט דאס לידל אָף א גאנעק
אינעם געסל, ווו די באָד איז,
און די גאנצע גרוזיע זינגט:

„ס'איז ארויס א נײַע מאָדע—
„הויזן מיט אלייעס;
„אלע שיינע מיידעלעך
„דרייען זיך די פּייעס.

„ס'איז ארויס א נײַע מאָדע —
„לאַנגע שינעלן;
„אלע שיינע מיידעלעך
„פּודרען זיך און קוועלן.

„ס'איז ארויס א נײַע מאָדע —
„רויטע פּוליאַרן;
„אלע שיינע מיידעלעך
„גוליאַיען מיט קאָמיסאַרן"...

בא מיידלעך אויך דאס לעבן פלינק איז;
סע לויפן טעג דאָ גארניט שלעכט;
מע טאַנצט דא פריילעכע לעזגינקעס,
אף קאָרטן וואַרפט מען גאנצע נעכט.
פון עלפטן יאר מע פירט שוין ליבעס,—
מע זוכט כאַסאַנים קליינערהייט,
און ווי א גרוב און ווו א שטוב איז
דאס לעבן לויפט, דאס לעבן גייט...

דאָ האט מען פיַינט די טעג די לאַנגע,
איז זיצט מען, וואַרט מען אף א נעס...

א באָכער קומט פון מאָלדאוואנקע,
א באָכער קומט, א יונג א שלאַנקער,
און ברענגט מאַטאָנעס פון אדעס—
א נייַע שווערד, א שאַרפן מעסער,
און מיידלעך קוקן שוין ארויס...

אַן אָרט איז דאָ אין יעדער הויז
פאר געסט פאר וויַיטע, פאר אדעסער...

דאס לייַב, די האָר זיי פוצן אויס...
בא מיידלעך אויך דאס לעבן פלינק איז;
און ווי בא עמעסע גרוזינקעס
זיינען בא זיי די אויגן גרויס...

ווי וויַיט, ווי וויַיט דאָרט אף קאַווקאַז
באַרינגלען בערגלעך יעדער גאַס...

ווער זאגט עס גאס? — ניטא קיין גאַסן,—
די שטיבלעך קופּעסווייַז צעזייט;

פון פענצטער גיסט זיך מוטנע וואַסער,
וואס רופט זיך שיין, וואס רופט זיך פרייד.
א קרומער דאַך, א קרומע וואַנט,
מיט געלער ליים און שטרוי געלאַטעט,—
דאס הייסט אין גרוזיע א כאַטע,
דאס רופט מען הייזער דאָרט אין קאַנט...

די נעכט פון גרוזיע פארוויינט
א הייסע ליד פון באלעגאָלעס;
די לעוואָנע דא נאך פון אמאל איז,—
זי הענגט, ווי פריער נאך, און זי זעט,
ווי ליבעס ווערן דאָ געשלאָסן
אין גאס, אף בערגלעך און אף דר'ערד;
זי הענגט, און ס'גיסט זיך ווייסע ראָסע
אף פאָרלעך יונגע און אף נעכט.

ס'איז גרוזיע רייך מיט באלעגאָלעס,
דער וועג פון גרוזיע נאָך שמאָל איז
מיט קליינע טירן, שמאָלע טירן.
נאָר באלעגאָלעס קענען פירן
קיין סקווירע, פאַסטאָוו, קיין טשערקאַס;
מע קען פאַרפירן ביז קאַווקאַז,
ביז גרויסער גרוזיע, גרוזיע ברייטער,
און ברענגען יאָנטעוודיק א גרוס,
א גרוס פון גרוזיע דער צווייטער.

. . . .

באלעגאָלעס! באלעגאָלעס! — מיט די צוגן פאָרט מען,—
קומט דער שיינער זומער, פאָרט מען אף קוראָרטן...

וואַרט די זון קאַווקאַזער, וואַרטן בערג קודלאַטע
אף די געסט פון מאָסקווע, טולע און סאַראַטאָוו...

ניט די האַרטע קעלנער, ניט די זין פון גווירים
פאָרן אף קאַווקאַז הייַנט, פאָרן זיך קורירן...

— אָפּרו! אָפּרו! אָפּרו! —
— האבן בערג געקלונגען;
— פירט אהער די הערצער!
— פירט אהער די לונגען!

— אָפּרו! אָפּרו! אָפּרו!
— צוגן און טאַטשאַנקעס;
— פירט אהערצו מידע!
— פירט אהערצו קראַנקע!

— גרייט זיך בערג און כוואַליעס!
— לייַט פון מי מיר שיקן! —
ענטפערן די פעלדער,
ענטפערן פאבריקן...

הייסע בערג און קאַלטע טאָלן,
גרוזיע!
גרוזיע!
שיינער קאַנט!
סאַקליעס,ביימער און אַולן
האט צעזייט דאָ
אין די טאָלן
א געניטע פעסטע
האנט!

רוקן זיך, דרייען זיך, רוקן זיך רעדער, —
ווינטלדיק, שווינדלדיק טראָגט זיך די ווייַט,
ווערסטן אנטלאָפענע, בלייַקע סעדער,
ס'רייַסן זיך ווינטן די טשובעס פארשייַט...

בויגט זיך און ציט זיך דער צוג, ווי פון גומי,
פאָרן זיי דרייַען אין האַרטן וואַגאָן,
פאָרן די שנייַדער, די דרייַ פון שוואַרץ־טימע,—
ברוינע רעגינע, אָסקאַר און אווראָם.

אוועק איז רעגינע פון שיקער פון בערען,
אוועק אף א כוידעש און עפשער אף לאַנג...
קלינגען אין דעכער די זילבערנע שטערן,
ברייט זיך די נאַכט ארום צוג ווי א שלאַנג...

שווינדלען געקעסטלטע רעקלעך און קעפּיס,
לויפט און צעלויפט זיך פון רוקנס די לאַסט,
טראָגט זיך דער צוג דורך אוקראַיִנישע סטעפּעס,
טראָגט זיך דורך טעג און דורך נעכט אף קאַווקאַז...

ס'איז בערע דער שיקער, דער דיכטער און טרעגער
געבליבן אין גרוזישע געסלעך פאַרקלעמט,—
אוועק איז רעגינע אף אנדערע וועגן,
און בערע איז ווייַט שוין און בערע איז פרעמד...
ס'פלעגן די שנייַדערקעס אָפט צו איר ריידן:
— „דו ביסט דאָך, רעגינע, נאָך יונג און נאָך שיין,
— „דו ביסט דאָך א מיידל פון אונדזערע מיידן:
— „איז זאָל זיך דייַן אַלטער, דער שיקערער גיין!..

באהאלטן זיך אויגן ווייַט־ווייַט אונטער ברעמען;
אין פייַפן אין ווייַטע פארגייט זיך דער צוג;
זיצט לעם אָסקאַרן און דרעמלט אַווראמל,
און דרעמלט און קוקט אף רעגינען און קוקט...

רוקן זיך, דרייען זיך, רוקן זיך רעדער,
ווינטלדיק, שווינדלדיק טראָגט זיך די ווייַט;

ס׳לויפן די ווערסטן און ס׳טראָגן זיך סעדער,
ס׳רײַסן זיך ווינטן די טשובעס פאַרשײַט...

הייסע בערג און קאַלטע טאָלן! —
גרוזיע!
גרוזיע!
ווײַטער קאַנט,
סאַקליעס,ביימער און אַולן
האט צעזייט דאָ
אין די טאָלן
א געזונטע, פעסטע
האַנט!

איבער קיפּאַריסן, איבער הויכע סאָסנעס
האט א זון א הייסע, האט א זון צעגאָסן זיך.

שטייען סאָסנעס הויכע מיט צווײַגעלעך באַלאָדענע,
רינט די זון א מידע פון צווײַגן און פון נאָדעלעך...

שטייען קיפּאַריסן אין זומערדיקע העמדלעך,
גיסט די זון מיט ריטשקעלעך, שיטן זיך די רענדלעך...

קינדערלעך און עלטערע, אָנגעטאָן און נאַקעט,
דרייען זיך און פרייען זיך און הוידען די האַמאַקעס...

פּויערים און אַרבעטער, קיִעווער און דאָנבאַסער,
קלומקעלעך מיט עסנוואַרג און פלעשעלעך מיט וואַסער...

אָטעמען די סאָסנעס, לופטערן און פרישן,
איז ניטאָ קיין בענקלעך, איז ניטאָ קיין טישן...

קלומקעלעך מיט עסנוואַרג אף דער ערד צעשאָטן,
קוקן בערג באַרויגעזע, שפרייטן קילע שאָטנס...

. . . .

. . . .

בערג און בערגלעך גרינע,
וואָלקנס שפרייטן רויכן...

זיצט אזוי רעגינע
אף א בארג א הויכן...

הימל איז פונויבן,
גרויזיע ליגט פונונטן...

גרויע צעפ פון שטויבן
פלעכטן פלינקע ווינטן...

אזא פרישן אָטעם
גרויזיע האט צעווייט דאָ...

ערגעץ ליגט אין בלאָטעס
גרוזיע די צווייטע!..

ערגעץ ליגט אין שענקל,
ערגעץ שיקערט בערל,

נאָר רעגינע בענקט ניט
נאָך זיין הויכן שטערן...

נאָך די הייסע קושן,
נאָך זיין ליד פארשייַטער,

ער איז פרעמד און מיִעס שוין,
ער איז איר א ווײַטער...

ס'האבן צוגן בלויע
זיי צעשיידט אף שטענדיק,
זייער ליד די גרויע
האט זיך שוין פֿאַרענדיקט...

ווען אף באַרגן־קעמלען
איז די זון פארשוואונדן,
האט זי מיט אָווערעמלען
לעבן אירס פאַרבונדן.

ווו די נעכט צעווייען
די שוואַרץ־טימער שטערן,
וועלן זיי אינצווייען
מער זיך שוין ניט קערן...

אינדערטיף נאָך שטילע
טליִען אַלטע ווונדן,—
דער, וואס איז מיט מי־לײַט
קרעפטיקע פארבונדן,

וועט אף אייביק מעקן
פאָדעם, וואס פארציִען,
און אף פרישע שטרעקעס
זיך אַפסנײַ צעבליִען...

בערג און בערגלעך גרינע,
וואָלקנס שפרייטן הויכן,
זיצט אזוי רעגינע
אף א בארג א הויכן...

און פון היים פון קויטיקער
הערט זי קוילעס, דאַכט זיך,
עפּעס ווערטער בויטען זיך
אין די וואָלקנס שוואַרצע...

פליִען קוילעס היימישע,
טאַנצנדיק און קנאַקנדיק:

הוליע, גרוזיע, ליימיקע,
הוליע, הוילע, נאַקעטע!

8

אזרי . . . .
. . . .
. . . .
. . . .

11

די זיצונג אין ראַט האט שוין לאַנג זיך געענדיקט,
ראַשיק און הייס איז געגאַן דער פארנאכט;
וויגט זיך די גרוזיע אף בערגלעך, ווי שטענדיק,
טירלעך פארשלאָסן און לאָדנס פארמאכט, —
די זיצונג אין ראַט האט שוין לאַנג זיך געענדיקט...

ס'האבן העכער געיאָגט דורך די פענצטער די קוילעס,
די זיצונג פון ראַט האט געצויגן זיך לאַנג;
בא פענצטער געלעגן איז גרוזיע א הוילע
און נאכט האט געגלאַנצט אף די בערג, ווי א שלאַנג,
ס'האבן העכער געיאָגט דורך די פענצטער די קוילעס...

ס'האבן לאַנג שוין אזוי ניט געהודעט די בלוטן,
מ'האט לאַנג שוין אין ראַט ניט געשריגן אזוי:
— „מיר ווילן ניט בלייבן אַצינד קיין בערקוטן!
מיר ווילן ניט לאָזן! מיר ווילן ניט! לוי!"
ס'האבן לאַנג שוין אזוי ניט געהודעט די בלוטן...

און ס'האט זיך צעטיילט די פארזאַמלונג אף צווייען:
— „פאַרניכטן די גרוזיע! געגוג זיך געשטיקט!
האבן פויסטן מיט קעפּ, מיט צעוויגטע געשרייען
די ווענטלעך די פוילע פון שטיבל געוויגט,
און ס'האט זיך צעטיילט די פאַרזאַמלונג אף צווייען...

געזאגט האט א כאַפּטע: מע דאַרף זיך ניט נאַרן!..
„ס'איז גאָרניט מיט גאָרניט, ס'איז קײַ און ס'איז שפּײַ,
„פאַרנ׳כטן די גרויזיע, צעהאַקן, צעשפּאַרן,
„צעקנאַקן אַף פּיצלעך און בויען אַפּסנײַ;
„ס'איז הויל און ס'איז פויל און מע דאַרף זיך ניט נאַרן!"

געזאגט האט די צווייטע: „מע דאַרף זיך ניט נאַרן!..
„מיר וועלן אָט דאָ שוין דערציִען די יאָר...
„מיר וועלן זיך האָרעווען דאָ ווי קוסטאַרן...
„און בויען וועט שפּעטער דער ייִנגערער דאָר...
„ביז עפּעס... ביז וואס... און מע דאַרף זיך ניט נאַרן!"

דער יאַט פון ספּאָלקאָם איז געקומען שוין שפּעטלעך,
דער יאַט פון ספּאָלקאָם האט זיי פּאָשעט דערקלערט:
— „איר דאַרפט זיך ניט גלײַכן צו שטעט און צו שטעטלעך,
„די שטעטעלעך וואַקסן און איר ליגט אין דר'ערד!
„איר דאַרפט זיך ניט גלײַכן צו שטעט און שטעטלעך!..

ס'איז טרוקן און פּאָשעט, — געהערט און באַשלאָסן:
— „די מענטשן אַף אַרבעט! די הײַזער — На снос!
א ברודיקער שוויס האט פון בערד זיך געגאָסן,
א קאָל טוט א דזשימזשע: — ס'איז ווער באַלעבאָס?
ס'איז פּאָשעט און טרוקן — געהערט און באַשלאָסן...

געלעגן איז גרויזיע אַף בערגלעך צעשלײַדערט,
מיט וואָלקנס, ווי שמאַטעס ווי אַלטע, באַדעקט,
געשלאָפן איז גרויזיע, נאָר טריט האבן ווײַט דאָרט
די שטויבן געהויבן, די געסלעך געוועקט;
געלעגן איז גרויזיע אַף בערגלעך צעשלײַדערט...

ווער לויפט דאָרט,
ווער יאָגט עס,

ווער וועקט עס דעם שליאַך?
סע לויפט דאָרטן
איינער,
צי ס'לויפן אַסאַך?

זיי לויפן אינצווייען
פאַרשטויבט
און פאַרשמאַכט —
דער שיקערער זשאָרזשיק,
די שיקערע
נאַכט...
שמעקט אינדערלופטן
מיט בלוט
און מיט שלאַכט...

ס'איז זשאָרזשיק געלאָפן א בייזער, א רויטער,
די האָר האבן שוואַרץ אף זיין שטערן געברענט,
אין לייַב האט געדרייט און אין הארץ האט געבויטעט,
דאָרשטיק, צעביסן, צעריסן און קויטיק
האט זשאָרזשיק געפּאָכט מיט די שיקערע הענט...

„איך וועל אים שוין פּאַקן, איך וועל אים געפינען, —
האט זשאָרזשיק צו זיך א צעהיצטער גערעדט:
„ס'וועט בלוט זיך שוין גיסן, ס'וועט יושקע שוין רינען,
„איך וועל אים געפינען, געפינען, געפינען
„דעם טאַרטער, דעם קוועטשער, דעם כונסקע פּאָעט...

„ער וועט שוין מיט זשאָרזשן קיין כאָכמעס ניט טרייַבן,
„געננג שוין אף זשאָרזשיקן סטיכעס געמאכט;
„מייַן קאַלע האט נעכטן געלייענט און געלאַכט —
„ער וועט שוין קיין סטיכעס אף זשאָרזשן ניט שרייבן" —
אזוי האט ער שיקער געברומט צו דער נאכט...

ווען זשאַרזשיק האָט דול אין דער נאַכט זיך געטראָגן,
איז בערע געגאַנגען צופוס פון וואָקזאַל;
דער צוג האָט פאַרשפּעטיקט, קיין פורל, קיין וואָגן,
און ס'טאַנצן גאָר שאָטנס אויף קילבלעכע ראָגן
און ס'לויפן גאָר ווינטלעך פון נאָענטן וואַלד.

ווי שייז דאָרט אין קיעוו די קלויסטערלעך גלאַנצן,
ווי ראַשיק אין קיעוו איז אויף יעטווידער פּלאַץ,
אין האַנט האָט געקנייטשט זיך דער נייַינקער אָנצוג,
פאַרבראַכט אין דער קרייַז-שטאָט א טאָג נאָר אינגאַנצן
און ס'ווערט פון די נייַסן די קאָפּ אזש צעפּלאַצט...

וואָס האָט ער דערציילט אים, דער יאָט דער גרוזינער,
ער האָט אים געזאָגט, אַז ער פאָרט פון קאַווקאַז.
ס'א ליגן... ס'א ליגן... אוורעמל... רעגינע,
רעגינע... אוורעמל... און טראָפּעלעך רינען
פון שטערן, פון באַקן אויף פינצטערער גאַס...

און ס'פלאָנטען זיך, ס'רייַסן זיך, ס'יאָגן געדאַנקען...
דאָס בריוול פון בלאָנדן צום קיעווער פּאָעט...
די הויכע טראַמווייַען, די לופטיקע גאַנקעס...
די גאַסן די לאַנגע, די ביימער די שלאַנקע...
דער שרייבער, וואָס האָט ווי אין כאָלעם גערעדט...

— „איז פּאָרט אייך קיין גרוזיע און אַרבעט... און גרייט זיך...
„געוויס וועט איר ווערן א קיעווער און גיך...״
האָט בערע געקוקט אויפן דיכטערשן פּליך...
— „איר האָט עפּעס אייגנס... נאָך ווינציק, פאַרשטייט זיך...
„געוויס וועט איר ווערן א קיעווער און גיך...

— „געזאָגט האָט מיר גאָרקי... (אַמאָל זיך צערעדט דאָרט
אין יאַסנע-פּאָליאַנע אויף ליאָוועס באַנקעט)

— „ס'אַ שווערע פּראָפעסיע צו זײַן אַ פּאָעט...
— כמ. מ. לייענט דערװײַל היינען, מאַקסימען און העטען...
סע פעלט אייך קולטור... נאר ס'איז, כאוועך, ניט שפּעט...

טעג איבער קיִעוו ליכטיקע בלויע,
טעג איבער גרוזיע — כמאַריקער סטעפּ;
פאלן אף ביימער פארדרימלטע טויען,
וויקלען זיך געסלעך אין סאַמעט אין גרויען,
געסעלעך שוואַרצע, ווי פּאַסיקלעך קרעפּ...

בערע גייט דורך געסלעך קילע,
גייט פארקלערט, נאָר פּלוצלינג זעט ער:

שפּאַנען שטאנגען הויכע, שטילע
שטאַנגען, נאַקעטע, אָן בלעטער...

שפּאנען שטאנגען רייען לאַנגע,
ווערן טונקלע ווינקלען העלער,
אף די פּלייצעס טראָגן שטאַנגען,
ווי די הוטן, גרינע טעלער...

דורך די געסלעך, דורך די ראָגן
לאנגע סטענגע־שטאַנגען דרייט זיך,
און, ווי פאַקלען, שטאַנגען טראָגן
לאָמפּן גלעזערנע אף פּלייצעס...

טרייסלען שטאַנגען מיט די דראָטן,
לאָמפּן פינטלען מיט די אויגן,
גאסן, געסלעך, אלע האט מען
מיט עלעקטריש דראָט פארצויגן...

בערע גייט פון גאס צו געסל,
אויגן זיינע נײַקייט שלינגען.
ווען דער טרויער זאל ניט פרעסן —
וואלט ער שוין געוויס געזונגען:

יאָלקעס, פאַלקעס, שטעקעלעך,
סטויפּטשיקלעך אָן שיך,
סטויפּטשיקלעך אָן זעקעלעך
גייען, גייען גיך...

קעלישאָקלעך שוואַרצינקע
גיסן שוואַרצן ווײַן,
טראָגן סטויפּעס האַרציקע
שיסעלעך מיט שײַן...

וואס האט ער זיך פּלוצים פאַרקוקט אף די שטאַנגען?
... רעגינע... אַוורעמל... דער קיִעווער פּאָעט...
זיין טעכטערל שלאָפט אין דער פײַכטער זעמליאַנקע...
און ס׳רוען די גאַסן און ס׳כראָפּען די גאנקעס...
... אַוורעמל... רעגינע... די רוישיקע שטעט...

געענדיקט די שטאָט און געענדיקט די רייען —
אָט דאס איז דער לעצטער, דער לעצטינקער שטאנג.
זיי ווערן, די שטאנגען, קיין גרוזיע ניט גיין?
זיי וועלן אָט דאָ טאַקע בלײַבן שוין שטייען?
אָט דאָ איז א סאָף, צי זיי זיינען אין גאנג?..

וואס האט ער זיך ווידער פאַרקוקט אף די שטאַנגען,
וואס האט ער זיך ווידער פאַרקלערט און ער שטייט,
פון שטעטל אַוועק און אַהיים ניט דערגאנגען...
געוויס וועלן מאָרגן דערטראָגן זיך קלאַנגען
... רעגינע... אַוורעמל... פאַר סאָנים א פרייד...

ער זעט שוין, ער זעט, ווי די שמייכעלעך יאָגן,
די קלאַנגען אין גרויזיע... קלאַנגען אסאַך,
זשמענקעלעך קלאַנגען פון שטיבלעך זיך טראָגן...
ער וועט שוין פאַרבלייבן אָט דאָ ביזן טאָגן,
ביז ס'וועלן די שכיינים ארויס אַפן שליאַך...

באוויַזט זיך א שיַין אין א וויַטער כאַלופע...
— „ס'האט לייקע געהאט פון איר טאַטן א קינד,
„אף יידיש א פעלך און אף רוסיש — א שובע,
„האט מען געפונען דאס קינד אין א טרובע...
דערמאנט זיך דאס לידל, וואס גרויזיע זינגט...

געקומען צום בריק איז שוין בערע א מידער,
געזעסן איז בערע לעם בריק און געשטומט,
דער קאָפּ איז געלעגן אף אים א צעגליטער,
פון האַרצן פון מידן געשפּאַרט האבן לידער —
האט בערע זיך פלוצים אין שטילקייט צעברומט...

„געבוירען האט מיַין מאָהעמע מיעך אין בלאָוואָטע,
„אין שטיהיבעלע הין קלייווינעם אויעפן באָווארג,
„געווייזען היז א שיהעקער מיַין טאוואָוואטע,
„מיַין מהאָמע האט געהאוואָט א קרוהם אין מאַווארק...

„געוואָעקסן כ'בין א באָוועכער א לאוואוואנגער,
„מ'האט גערועפן מיעך אין גרוהוזיע דער נאַוואַר...
„א מאָעל פאַרענאעכט ביוין איעך זאך מיער געגאוואהאנגען
„שפּאַציערן היען שוואַרץ־טהעהעמער בולוואַוואַר...

„געלאָעפן היז א מהיידעלע פוען גרוהוזי,
„א מעהיידעלע שייוויייין וויע גאָהעלד...
„צעוועפעלעך שוואַהארצינקע, א ציעצענע בלוווועזע
„האב איך זי פאַר א וויַהייבעלע געוואָעלט...

„מײַן װײַהײַבעלע אוי עאיז פֿון מיִער אנטלאָהאָהאפּן,
„זי װיִעל ניט קײװײן שיִעקהער פֿאַער קײן מאַװאַן,
„זי האָעט זיך מיט אַן אַרבעטעטער געטראָעפֿן,
„און איִעז מיט הים אַנטלאָעפֿן מיטן באװאַן...

„איך האעב א י עװײ א גריִעסעלע באַקװװומען,
„װאס עזאָל איעך אוי טװװן מיטן קעהענד?..
„זי לעװעבט שוין מיטן שנײַהײַדערל אַװרװהװמען,
„א גריִעסעלע האַז װהײ איז מיער און װהענד”...

װאס האט ער זיך פּלוצים באנאַכט דאָ צעזװנגען?
װאס טוט ער באנאַכט דאָ אלײן אַפֿן בריק?
דער זײגער פֿון שטאָט האט שוין דרײַ מאָל געקלונגען,
האט פּלוצים א ברען געטאָן נאַכטישער הונגער,
איז גײען אין גרוזיע, צי גײען צוריק?

װאס פּלאָנטעט זיך װידער, װאס לאנג איז פֿאַרגאנגען?
... רעגינע... אַװרעמל... דער קיִעװער פּאָעט...
װאס האבן זיך אָפּגעשטעלט ליכטנדע שטאנגען,
אָט דאָ בא דעם בריק, בא דעם קרומען און לאַנגן...
װאס שװײַגן די בערגלעך? ס׳איז פֿרי, צי ס׳איז שפּעט?

האט בערע געקוקט אף די שטאנגיקע רײען,
געקוקט אף די בערג, אַפֿן בריק אזוי לאנג...
„זײ װעלן, די שטאנגען, קײן גרוזיע ניט גײען?
„זײ װעלן אָט דאָ טאַקע בלײַבן שוין שטײען?
„אָט דאָ איז א סאָף, צי זײ זײנען אין גאנג?

12

... נאַקעטע פּלעצער און געסלעך...
אַלטע זעמליאַנקעס ניטאָ שוין... ניטאָ שוין... פֿאַרשוווּנדן...
שטייט נאָר א קופּקעלע הײַזלעך, ווי ליידיקע פּעסלעך,
און וואַרטן, מע זאָל זיי צעצינדן...

... קופּעס מיט ליים און מיט זאַמד און מיט ציגל,
דאס האבן גרוזינער די אייגענע כאַטקעס צעוואָרפן, פֿאַרברענט שוין,
סטויפּטשיקלעך לעצטע זיך וויגן,
זיך הוידען,
ווי שיקערע מענטשן...

אַלע טאָג פֿון גאנצפרי גייען פלאַמען צום הימל,
דאס ברענען די לעצטע, די בעטלערשע הויפן,
ס'פּאָרן לעצטע מישפּאָכעס ארויס קיין שוואַרץ-טימע,
די לעצטע
אנטלויפן...

אַלע טאָג פֿון פֿאַרטאָג הערט מען זעגן און העקעלעך קלינגען,
ס'לעשט זיך אין פלאַמען די בלוילעכע ראָד פֿון לעוואָנע,
און ס'פלאַטערן פלאמיקע צונגען,
ווי פאָנען...

אף א בערגעלע מיסט שטייט דער „רעבע“ און קוקט, ווי די הײַזלעך פֿאַרשווונדן
און זעט: אף א בערגעלע פראווען צוויי הינטלעך א פריילעכע כופּע...
ער שטייט נאָך, דער „רעבע“, און האָפט, ס'וועט געשעען א וווּנדער
און ס'וועלן נאָך אופשטייען ווידער די פוילע כאַלופּעס...

אָט שטייט נאָך א שטיבל און וואַרט, מע זאָל קומען מיט לאָמען...
א סרייפע אף כורוועלעך לעצטע, א שטורעם, א ווינט שיק!
ווער ווינט דאָרט אין שטיבל, וואס ברענט ניט? מע ווייסט ניט זיין נאָמען,
מע ווייסט, אז סע ווינט דאָרט דער לעצטער אין קאַנט קאטערינשטשיק...

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

אף א בעטל, ווי א מיטע, ליגט דער אלטער אף דער עלטער,
קומען בעהדיקע כאַלוימעס —
ווערט נאָך קעלטער...

וואס כאַלוימעס? ווען כאַלוימעס? אזאַ היץ א פײַכטע בראָט אים,
צינדט די שלייפן,
בריט אין גאָרגל,
סטײַעט ניט קיין אָטעם...

אין א ווינקל שטייט צעריסן, שטייט צעפליקט די קאטערינקע
אין א ווינקל...
און דאס פעלכל פון דער מאלפע, פון דער טאנצנדיקער מאלפע
פון דער פלינקער
אין א ווינקל...

עך, אמאָל האט ער געדרייט
און עך, אמאָל האט ער געזונגען
אין א ווינקל,
פלעג מען עפענען די פענצטער
און די קאָפּקעס פלעגן קלונגען,
ס׳פלעגן קינדער אים באַרינגלען
אין א ווינקל...

האט דאס מאלפעלע געשפרונגען, האט דאס פּאָפּקעלע געטראָפן
אין א ווינקל...
און די טעג זיינען געלאָפן
אין א ווינקל...
. . . .

אויסגעוועוען בא אים אין מויעך, ווי א ציל און ווי א טרוים איז,
קומען בערדיקע כאַלוימעס...

קריכט אין קאָפּ דאס אלטע לידל:
„אוי שומיעל פּאָזשאַר מאָסקאָווסקי...
קיינער קומט אצינד ניט פרעגן:
„זאָג מיר, טײַערער, וואס שלאָפסטו?..

אף דער עלטער שלאָפט זיך מערער,
יאָרן שווערע...

באַ דעם פענצטער שטייט אַ ביימל, טרוקענען די לעצטע ווײַנשל,
און זיין טעכטערל רעגינע קומט אפילע ניט אַרײַן שוין...

איינמאָל האט ער זי געזעען,
דורכן פענצטערל געזעען
דאָרט, ווו מיידלעך באַ די טישן
זיצן אויסגעזעצט און נייען...

אַפּן טיש זיינען געפאַלן אירע אייגעלעך די גרויע,
ס'איז איר טאַטע אַ שאַרמאַנשטשיק,
איז איר...
עפשער...
אַ ביזאָיען...

ער האט נאָר געוואָלט אַרײַנגיין,
האט ער נאָר געוואָלט איר זאָגן:
ער איז אַלט שוין...
ער איז קראַנק שוין...
איז אים שווער די יאָרן טראָגן...

נאָר דער היטער איז געשטאנען אין אַ שוואַרצן פּעלץ אַ שווערן
און געזאגט אים:
— „ווען מע אַרבעט, טאָר מען, ברודערקע,
ניט שטערן!..

ליגט דער אַלטער אַף דער עלטער, זעט ער:
פונעם ווײַנשלבוים באַם פענצטער
שיטן זיך
די לעצטע
בלעטער...

ווי אין כאָלעם: איבער שעטעך, איבער ברייט
פליִען אָפּ פון זיינע ציכן אלע אלטע בלויע קווייטן...

בלויע קווייטן...
יוגנט...
ליבע...
אזאַ היץ די שלייפן בריט אים און זי מאטערט און סע פיבערט...

וואס איז אים געווען דאָ ווינציק?
וואס האט אים געשלעפּט אַהינצו?
צו זיין ווייַבעלע אין כאַטע,
אז דער גאַנעוו דער קודלאַטער
מיטן בלאָטער אף די ליפּן
זאָל אים אָפּזעצן די ריפּן...

נאָר ס'איז גאָרניט... ס'האט די שפּיל זיך שוין געענדיקט,
ס'איז ערשט איינעכטן געווען דא
מיכל מעניעס... און דערציילט אים... אז סע שמועסן די „בערקוטן"
וועגן זשאָרזשיקן ניט גוט...
דער סיפּאָן האט זיך צעגאָסן אין זיין מאַרך און אין די בלוטן
און קאַפּוט...

— „איצטער ליגט דער מאַכער, הערסט?
אז סע שטינקט פאַר זיבן ווערסט...

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

אף די ווענט זיינען צעהאנגען שוואַרצע שמאַטקעלעך פון אומעט...
אינעם כאָלעם זיינעם זעט ער:

ווי אף שליאַכן פון שוואַרץ-טימע,
וויַיט דאָרט, וויַיט דאָרט,
פון די געסעלעך די נאַקעטע
טוט א הויב זיך א געבייַדע,
אזא מויער, אזאַ הויכער מיט מאַשינעס א געפּאַקטער,
טוט א ריס זיך...
יאָ, דאס-איז ער! אָ, דאס איז ער!
דעמלט... דעמלט... ניט פאַרגעסן...
זי... רעגינען... שטייען... פרעסן...

טוט א הויב זיך די געבייַדע, אזאַ הויכע, אזאַ נייַע,
טוט א שפּאַן מיט טראָט מיט בייזן איבער גאַסן, ווי א כאַיע...

אָטאָ שווימט זי,
אָטא קריכט זי,
אטאָ פליט זי ווי א פויגל,
ווי א פויגל, ווי א כאַיע!
וויפל ברענענדיקע אויגן!

שאַרפע ציינער, ווי קינזשאַלן...
און די כאַיע רוקט זיך, רוקט זיך,
און שוואַרץ-טימע
און די גרוזיע
פאַר דער שוואַרצער כאַיע בוקט זיך...
אָטא איז זי! אטא איז זי!
אָטא שטייט זי מיט די נעגל,
אָטא גייט זי שוין אף גרוזיעס
קרומע אויסגעדרייטע וועגן...

אָ, וואס ליפן זיי, די כאַטעס, אינדערהויך
מיט פלאמען שלאַנקע,
און וואס טראַכקען זיי, די כאַטעס, ווי צעיושעטע טאַטשאַנקעס?
. . . .

אוי, ווּ זײַנען די זעמליאַנקעס?
פלעצער גלײַכע...
פלעצער פרײַע...
אף דער גרוזיע דער גאַנצער ליגט און אָטעמט שווער די כאַיע..
שוואַרצע כאַיע...

קליינע שטיבעלעך די לעצטע
דרייען זיך, ווי קאַטערינקעס,
דרייען זיך ארום דער כאַיע
און זיי טאַנצן און זיי ווינקען...
פלאַמען... פונקען...
און פאַרזונקען...

ברענען אויגן באַ דער כאַיע,
ווי קינזשאַלן גלאָנצן צײנער,
און די כאַיע שלינגט זיי אַלע,
ניט געבליבן איז שוין קיינער...

טוט א קוויטש דער קאַטערינשטשיק
פון דער היץ, וואס אים צעברענט האט:
— „לאָמיר... לאָמיר... וועמען?.. ווהין - זשע?"
ס'האבן יאָרן אים געפּענטעט...

און א קעלכל טוט א צי אים...
... פליען? (פליען?) פליען? (פליען?)
ס'טליט די פוילקייט, ס'ברענט די הויט...
„דאָ איז אויסוועג דײַנער — טויט!..

לעם זיין פענצטער א פאַרוויאַנעטס שטייט דאס לעצטע דינע
ביימל...
פון דער כאַיע גייען רויכן, ווי פון טויזנטער קוימענס...

רויכן שוואַרצע און געדיכטע... שוואַרצע כאַיע ווו אַוועק איז?
אויגן פינטלען, ווינקען, פינקלען: זע נאָר, זע נאָר איבער
שטרעקעס

בריקן לאַנגע, הויכע מויערס, זון און בערג און סעדער גרינע,
א פאַבריקל, גרויזיעס קינדער... און... אינמיטן שטייט...
רעגינע!..

טוט א פלי' פון אָרט דער אַלטער,
עפּעס האט געטאָן א ברי' אים,
און אף אייביק צוגעשלאָסן
האט ער זיינע גרויַזע וויַעס...

ליגט דער אלטער אף דער עלטער אינעם שטיבל אינעם אַלטן..
קום, רעגינע, קום, גרויזינער,
לאָמיר גיכער אים באַהאלטן!

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

סטאָפּ!
גענוג
כאַלוימעס קראַנקע!
אָט די ווינקלען הײלט און שפּאַנט
א געניטע, פעסטע האַנט!..
. . . .
בערגלעך, סיטקעס און זעמליאַנקעס...
גרוזיע!
גרוזיע!
גרויער קאַנט!